

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Makroekonomické indikátory vybrané země

Karina Valizhanova

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Karina Valizhanova

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Makroekonomické indikátory vybrané země

Název anglicky

Macroeconomic indicators of selected country

Cíle práce

Cílem práce je zhodnotit ekonomický vývoj Španělska na základě rozboru jeho makroekonomických indikátorů. Nejprve bude provedena analýza hlavních ekonomických ukazatelů Španělska, konkrétně HDP, tempo ekonomického růstu, míra nezaměstnanosti a míra inflace za posledních dvacet let. Práce tak bude schopna komplexně zhodnotit hospodářský vývoj Španělska a analyzovat problémy a perspektivy v rámci historie a současné doby.

Metodika

Diplomová práce bude rozdělena do dvou částí, a to na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část práce bude zaměřena na definici základních makroekonomických pojmů, především HDP, tempo ekonomického růstu, míru nezaměstnanosti a míru inflace.

Praktická část bude zahrnovat konkrétní analýzu výše uvedených ukazatelů v případě Španělska včetně vysvětlení, proč se dané ukazatele vyvíjely daným způsobem. Dále se práce bude věnovat komparaci ekonomik Španělska a České republiky.

V práci budou použity metody deskripce, komparativní analýzy, grafické a statistické metody.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

makroekonomie, HDP, tempo ekonomického růstu, míra nezaměstnanosti, míra inflace, Španělsko, Česká republika, Evropská unie.

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. Makroekonomie – teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

CHALUPA, Jiří. Dějiny Španělska. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2017. ISBN 978-80-7422-525-3.

Jurečka, Václav. Makroekonomie. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.

POŠTA, Vít. Makroekonomická analýza na příkladu české ekonomiky. Praha: Nakladatelství C.H. BECK, 2018. ISBN 978-80-7400-720-0.

VIVES, Jaime Vicens. Economic History of Spain, Princeton University Press, 2016. ISBN 978-0691648989.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Mgr. Ing. Petr Wawrosz, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 30. 12. 2021

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 15. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Makroekonomické indikátory vybrané země" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.03.2022

Poděkování

Rád(a) bych touto cestou poděkovala Petru Wawroszovi za odborné vedení, přínosné konzultace, cenné připomínky a čas, který mi byl věnován při zpracovávání práce. Dále bych ráda poděkovala rodičům za podporu ve studiu

Makroekonomické indikátory vybrané země

Abstrakt

Předmětem zkoumání dané bakalářské práce je téma „Makroekonomické indikátory ve vybrané země – Španělsko“.

V teoretické části předkládané bakalářské práce jsou definovány hlavní makroekonomické ukazatele z hlediska statistiky a jsou teoreticky zkoumány vybrané základní makroekonomické indikátory – HDP, tempo ekonomického růstu, míra nezaměstnanosti a míra inflace. Každému ze zmíněných makroekonomických ukazatelů je věnována samostatná kapitola, která má za cíl určit hlavní charakteristiky jednotlivých statistických ukazatelů.

V praktické části bakalářské práce je představeno hodnocení vývoje hospodářství Španělska za období 2000-2020 na základě zjištěných statistických dat. V další kapitole se provádí analýza hlavních ekonomických ukazatelů této země (HDP, tempa ekonomického růstu, míry nezaměstnanosti a míry inflace). Kapitola „Výsledky a diskuze“ hodnotí výsledky výše zmíněné analýzy, zatímco v závěru jsou shrnuty podstatné informace z celé bakalářské práce.

Klíčová slova: makroekonomie, HDP, tempo ekonomického růstu, míra nezaměstnanosti, míra inflace, Španělsko, Česká republika, Evropská unie.

Macroeconomic indicators of selected country

Abstract

The subject of the presented bachelor thesis is "Macroeconomic indicators in a selected country – Spain".

In the theoretical part of the thesis the main macroeconomic indicators are defined from the statistical point of view and selected basic macroeconomic indicators - GDP, economic growth rate, unemployment rate and inflation rate - are theoretically examined. A separate chapter is devoted to each of the macroeconomic indicators mentioned above to identify the main characteristics of each statistical indicator.

The practical part of the bachelor thesis presents an analysis of the evolution of the Spanish economy for the period 2000-2020 based on the statistical data obtained. The next chapter analyses the main economic indicators of the country (GDP, economic growth rate, unemployment rate and inflation rate). The "Results and Discussion" chapter evaluates the results of the above analysis, while the conclusion summarizes the essential information from the whole bachelor's thesis.

Keywords: macroeconomics, GDP, economic growth rate, unemployment rate, inflation rate, Spain, Czech Republic, European Union.

Obsah

1. Úvod.....	10
2. Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce.....	12
2.2 Metodika.....	12
3. Teoretická část	13
3.1. Definování hlavních makroekonomických ukazatelů	13
3.2. Vybrané základní makroekonomické indikátory	14
3.2.1. HDP	14
3.2.2. Tempo ekonomického růstu	18
3.2.3. Míra nezaměstnanosti.....	22
3.2.4. Míra inflace	26
4. Praktická část.....	30
4.1. Hodnocení vývoje hospodářství Španělska za období 2000-2020.....	30
4.2. Analýza hlavních ekonomických ukazatelů Španělska (HDP, tempa ekonomického růstu, míry nezaměstnanosti a míry inflace)	32
4.2.1. HDP	32
4.2.2. Tempo ekonomického růstu	35
4.2.3. Míra nezaměstnanosti.....	39
4.2.4. Míra inflace	41
5. Výsledky a diskuze	45
6. Závěr.....	48
7. Seznam použité literatury	49

Seznam tabulek

Tabulka 1. Různé ukazatelé, spojené s HDP Španělska, miliony eur, 2000-2006.....	32
Tabulka 2. Různé ukazatelé, spojené s HDP Španělska, miliony eur, 2007-2013.....	33
Tabulka 3. Různé ukazatelé, spojené s HDP Španělska, miliony eur, 2014-2020.....	34
Tabulka 4. Některé ukazatelé ekonomického růstu, miliony eur, 2000-2006	35
Tabulka 5. Některé ukazatelé ekonomického růstu, miliony eur, 2007-2013	37
Tabulka 6. Některé ukazatelé ekonomického růstu, miliony eur, 2014-2020	38
Tabulka 7. Míra ekonomické aktivity a nezaměstnanosti dle pohlaví, %	39
Tabulka 8. Míra ekonomické aktivity a nezaměstnanosti dle pohlaví, %	40
Tabulka 9. Míra ekonomické aktivity a nezaměstnanosti dle pohlaví, %	40
Tabulka 10. Míra inflace (Index spotřebitelských cen) v různých kategoriích výrobků a služeb, %	41
Tabulka 11. Míra inflace (Index spotřebitelských cen) v různých kategoriích výrobků a služeb, %	42
Tabulka 12. Míra inflace (Index spotřebitelských cen) v různých kategoriích výrobků a služeb, %	43
tabulek	

1. Úvod

Dlouhodobý blahobyt každé společnosti je ve značné míře podmíněn stálým a intenzivnějším sociálním a ekonomickým rozvojem země, jejíž součástí je tato společnost. K určení toho, jestli konkrétní země se rozvíjí žádoucím způsobem a přitom kvalitativní a kvantitativní charakteristiky tohoto rozvoje jsou přijatelné jak pro vládu, tak i obyvatelstvo, slouží mimo jiné určité makroekonomické indikátory.

Makroekonomické indikátory vystihují různé aspekty změn, k nimž dochází v hospodářství určitého státu, a to na úrovni celého státu, anebo jeho jednotlivých regionů. Makroekonomické ukazatelé sledují vzájemnou propojenost ekonomických aktivit státních orgánů, státního a soukromého sektoru hospodářství. Díky tomuto sledování statistické úřady mohou určit, jakým způsobem například vláda, domácnosti a soukromé podnikatelské subjekty se navzájem ovlivňují a jaké příčiny a následky mají rozhodnutí jednotlivých subjektů hospodářské činnosti.

Je třeba dodat, že makroekonomické ukazatelé se zabývají sledováním toho, jak spolu souvisejí sociální a ekonomické aspekty společenského života dané země. Například monitorování takového důležitého makroekonomického ukazatele jako míra nezaměstnanosti nejen udává, kolik lidí si nejsou schopni najít zaměstnání z důvodu hospodářského poklesu v určitém ekonomickém odvětví nebo v celé ekonomice.

Míra nezaměstnanosti přitom také poskytuje informace o tom, jestli nezaměstnaní vůbec usilují o získání pracovního místa, zda jsou ochotni získat rekvalifikaci a jestli systém sociálních podpor v nezaměstnanosti podněcuje uchazeče o práci hledat pracovní příležitosti nebo nikoliv. Dá se říct, že makroekonomické ukazatelé udávají, nakolik vyspělým je hospodářství země, jakou má odvětvovou strukturu a jestli národní ekonomika je schopna zajistit vysoký životní standard obyvatelstvu země.

V rámci této bakalářské práce se provádí rozbor tématu „Makroekonomické indikátory Španělska“. V úvodu bakalářské práce jsou poskytnuty informace o struktuře práce a o obsahu teoretické a praktické části. Část bakalářské práce „Cíl práce a metodika“ podávají čtenáři přehled o hlavních a dílčích cílech dané práce a využití v ní metodice.

První kapitola teoretické části předkládané práce se zabývá definováním hlavních makroekonomických ukazatelů. V další kapitole teoretické části bakalářské práce jsou

určeny vybrané základní makroekonomické indikátory. Mezi zmíněné základní makroekonomické ukazatelé patří 4 indikátory – hrubý domácí produkt (HDP), tempo ekonomického růstu, míra nezaměstnanosti a míra inflace.

Praktická část dané bakalářské práce se věnuje hodnocení vývoje Španělska za období 2000-2020. Jedná se o hodnocení celkového sociálně-ekonomického vývoje dané země v uvedeném období. Druhá kapitola praktické části bakalářské práce je zaměřena na analýzu hlavních vybraných ekonomických ukazatelů Španělska – HDP, tempa ekonomického růstu, míry nezaměstnanosti a míry inflace. V části „Výsledky a diskuze“ se provádí hodnocení faktů, zjištěných v praktické části bakalářské práce na základě analýzy statistických dat Španělska. V závěru jsou shrnuty hlavní závěry, týkající jak teoretické, tak i analytické části této bakalářské práce.

Důležitost právě vybraných makroekonomických indikátorů spočívá v tom, že zachycují základní ekonomické procesy v každé zemi. Hrubý domácí produkt (HDP) představuje zásadní indikátor, udávající to, jaké množství výrobků a služeb bylo vyrobeno v zemi a jestli dochází k nárůstu zmíněného množství výrobků a služeb nebo nikoliv. Dalším zvoleným sledovaným ukazatelem je tempo ekonomického růstu, které demonstuje, zda v zemi je sledován hospodářský růst nebo, naopak, ekonomický pokles.

Třetím vybraným v této bakalářské práci makroekonomickým ukazatelem je míra nezaměstnanosti, která poskytuje informace o tom, jaké procento práceschopného obyvatelstva je zaměstnáno. Nezaměstnanost má více druhů a některé druhy nezaměstnanosti mají pro hospodářství některé pozitivní důsledky, protože umožňují vyvážit strukturu pracovního trhu například tím, že nezaměstnaní budou usilovat o získání nové kvalifikace a obsazení volných pracovních míst.

Posledním, čtvrtým makroekonomickým ukazatelem, zvoleným pro účely této bakalářské práce, je míra inflace. Sledování míry inflace dává možnost určit, jak se zvyšuje cenová hladina ve sledovaném státu nebo regionu a jaké položky spotřeby obyvatelstva jsou nejvíce zasaženy inflací. Inflace je vnímána jako hospodářsky negativní jev, který znehodnocuje příjmy a úspory obyvatelstva, a proto musí být monitorován za účelem včasného určení povahy inflace a zavedení účinných protiinflačních opatření.

Vybrané 4 základní makroekonomické ukazatelé jsou souborem hlavních indikátorů, které slouží k zjištění obecného vývoje hospodářství regionu nebo státu. Hodnocení

zmíněných makroekonomických ukazatelů umožňuje definovat tendence, se kterými se aktuálně potýká objekt analýzy - v dané bakalářské práci jde o hospodářství Španělska.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je zhodnotit ekonomický vývoj Španělska na základě rozboru jeho makroekonomických indikátorů. V textu práce je provedena analýza hlavních ekonomických ukazatelů Španělska – konkrétně HDP, tempo ekonomického růstu, míra nezaměstnanosti a míra inflace za období 2000-2020. Záměrem práce tak je komplexní zhodnocení hospodářského vývoje Španělska dle zvolených indikátorů, analýza problémů španělské ekonomiky a stanovení perspektiv rozvoje hospodářství tohoto státu.

Dílčím cílem dané bakalářské práce je určení nejdůležitějších charakteristik teoretických koncepcí zvolených makroekonomických indikátorů – HDP, tempa ekonomického růstu, míry, míry nezaměstnanosti a míry inflace. Dalším dílčím cílem je odhalení dlouhodobých tendencí vývoje hospodářství Španělska.

2.2 Metodika

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí, a to na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část práce je zaměřena na definici základních makroekonomických pojmů, především HDP, tempo ekonomického růstu, míru nezaměstnanosti a míru inflace. Praktická část zahrnuje konkrétní analýzu výše uvedených ukazatelů v případě Španělska včetně vysvětlení, proč se dané ukazatele vyvíjely daným způsobem. Dále se práce věnuje komparaci ekonomik Španělska a České republiky. V práci jsou použity metody deskripce, komparativní analýzy, grafické a statistické metody.

Metoda deskripce je využita zejména v teoretické části bakalářské práce, kde se používá k popsání teoretických koncepcí zvolených makroekonomických indikátorů. Komparativní analýza jakožto vědecká metoda je v dané bakalářské práci aplikována v praktické části za účelem porovnání různých makroekonomických indikátorů ve vybraných zemích. Statistická metoda pozorování se v textu bakalářské práce používá v podobě využití odborných statistických dat, získaných statistickými úřady zvolených zemí metodou pozorování makroekonomických indikátorů.

3. Teoretická část

V teoretické části této bakalářské práce jsou definovány hlavní makroekonomické ukazatelé, zkoumané v makroekonomii a jsou charakterizovány vybrané základní makroekonomické pojmy. Mezi takové pojmy patří hrubý domácí produkt (HDP), tempo ekonomického růstu, míra nezaměstnanosti a míra inflace.

3.1. Definování hlavních makroekonomických ukazatelů

Makroekonomie rozlišuje mezi dvěma typy makroekonomických veličin - tokové veličiny a stavové veličiny. Tokovými veličinami se rozumějí ty, které se v průběhu času mění. Jako příklad tokové veličiny lze uvést hrubý domácí produkt sledovaný v období jednoho roku. Tok představuje pohyb určité ekonomické veličiny v daném časovém rozmezí a za určitou sledovanou časovou jednotku. Stavové veličiny jsou ty, které ukazují hodnotu množství konkrétní veličiny ve sledovaném časovém okamžiku.

Za příklad stavové veličiny se označuje počet zaměstnanců sledovaného podniku ke konkrétnímu datu nebo například stav zásob k určitému dni. Stav ukazuje velikost určité ekonomické veličiny vůči určitému časovému okamžiku. Oba dva typy makroekonomických veličin se využívají při hodnocení a interpretaci makroekonomického vývoje vybraných regionů nebo zemí, umožňují jejich striktní rozlišení a tyto dva druhy veličin nemohou být zaměňovány a porovnávány. (TICHÁ, M. 2018, s.2-3)

Makroekonomické ukazatelé poskytují možnost hodnocení celkového stavu hospodářství určitého regionu nebo země, sledování objemu výroby ke konkrétnímu časovému okamžiku a odhalit faktory, které přímo určují fungování hospodářství v krátkodobé a dlouhodobé perspektivě. Zmíněné makroekonomické ukazatelé slouží podkladem pro určení státní politiky a přijetí sociálních, ekonomických a politických rozhodnutí. Výše HDP a další hlavní sociálně-ekonomické ukazatelé, určující hospodářský rozvoj jakékoliv země, jsou základem pro předpověď tendencí rozvoje světového hospodářství v jeho současných globalizačních podmínkách. (BARBAŠOVA, S. a K. UVAROVA. 2016, s.39)

Cílem sledování a hodnocení makroekonomických ukazatelů je zajištění žádoucích hodnot ve třech klíčových hospodářských oblastech - vyššího dlouhodobého

ekonomického růstu, nižší míry inflace a nižší hodnoty míry nezaměstnanosti. Současně s tím, hodnocení zmíněných makroekonomických indikátorů se zaměřuje na odhalení mechanismu a následků inflace, zjištění příčin a forem nezaměstnanosti a určení způsobů udržitelného dlouhodobého hospodářského růstu. (KOSENKO, Z., 2007, s.277)

3.2. Vybrané základní makroekonomické indikátory

V následujícím textu je provedeno hodnocení čtyř vybraných základních makroekonomických ukazatelů – hrubého domácího produktu (HDP), tempo ekonomického růstu, míra nezaměstnanosti a míra inflace.

3.2.1. HDP

Hrubý domácí produkt představuje součet hodnot všech finálních výrobků a služeb, které byly vyrobeny a poskytovány v konkrétní zemi za určité období (nejčastěji jde o jeden rok). Z toho důvodu, že HDP je tvořen velkým množstvím výrobků a služeb, nemůže být jeho velikost měřena ve fyzických jednotkách (např. v kusech), ale jenom v peněžních jednotkách (např. v českých korunách). Vyrobené množství jednotlivých typů finálních produktů se násobí jejich jednotkovou cenou a sčítá se za celé národní hospodářství vybrané země nebo regionu.

Hrubý domácí produkt (HDP) se považuje za veličinu tokovou, tedy se sleduje, jak se mění z časového hlediska a jakým způsobem se ve sledovaném období proměnil. Pokud HDP je vyjadřován v běžných cenách (tedy v cenách daného roku), jedná se o nominální hrubý domácí produkt. HDP se může měnit nejen na základě růstu objemu finální produkce, ale i s ohledem na změny tržních cen, vyjádřených v peněžních jednotkách.

Výkonnost jakéhokoliv národního hospodářství je nejčastěji hodnocena na základě hrubého domácího produktu, vytvořeného tímto hospodářstvím. Jedná se o klíčovou makroekonomickou veličinu, charakterizující hodnotu výstupu hospodářství jako ekonomického celku za vymezené časové období. Při měření a hodnocení hrubého domácího produktu podstatnou roli hraje metodologický přístup, umožňující správné porovnávání jednotlivých regionů a zemí. (TICHÁ, M. 2018, s.3)

HDP lze vypočítat několika způsoby. Prvním způsobem je tzv. výrobní metoda, na jejímž základě se ukazatel HDP vypočte jako rozdíl mezi celkovou hodnotou produkce daného národního hospodářství a hodnotou mezipotřeby. Zmíněný rozdíl je vlastní

přidanou hodnotou, protože hodnota mezispotřeby se považuje za přenesenou hodnotu. Druhý způsob výpočtu HDP se opírá o užití produkce a je představen jako součet několika ukazatelů - soukromé spotřeby, veřejné spotřeby, hrubé tvorby kapitálu a rozdílu mezi vývozem a dovozem.

Jedná se o tzv. výdajovou metodu. Lze zmínit i třetí metodu, která je tvořena prvotním rozdělením důchodu (tzv. důchodová metoda). V tomto případě se od HDP odečte spotřeba fixního kapitálu, čímž se zjišťuje hodnota čistého domácího produktu (ČDP). Čistý produkt je tvořen nově vytvořenou hodnotou. (ROJÍČEK, M., V. SPĚVÁČEK, J. VEJMĚLEK et al., 2016., s.52-53)

„Hrubý domácí produkt je souhrnným makroekonomickým agregátem, který zachycuje hodnotu zboží a služeb vyrobených, resp. poskytnutých na daném území (v určitém časovém rozmezí) a je považován za nejsouhrnnější agregát výroby. Zároveň je HDP používán jako ukazatel ekonomické prosperity, také jako ukazatel sociálního pokroku a je rovněž důležitým indikátorem při hodnocení dlouhodobé konkurenceschopnosti ekonomik.“ (NEČADOVÁ, M., 2012, s.3)

HDP byl zkonstruován pro Americký kongres ve 30. letech 20. století ekonomem Simonem Kuznetsem. Po provedení konference v Bretton Woodsu v roce 1944 se HDP začal být používán jako hlavní ukazatel hospodářské výkonnosti, poskytujícím informace o tom, v jaké fázi ekonomického cyklu se ekonomika sledované země nebo regionu nachází. HDP se opírá o koncept přidané hodnoty a keynesiánského přístupu, dle něhož základem hospodářství je poptávka, nikoliv výroba.

Rozhodující vliv na vývoj HDP má poptávka po finální produkci, tj. její hlavní složka, která je představena spotřebitelskou poptávkou. Důvodem klesající fáze ekonomického cyklu je z hlediska mnohých ekonomů klesající spotřeba, která představuje základní složku HDP. Za způsob hospodářského oživení je přitom považována podpora fiskální a monetární státní politiky. (PFEIFER, L. 2014, s.3)

HDP je důležitým ukazatelem ekonomického růstu, který charakterizuje stupeň rozvoje a blahobytu konkrétní země. Vyšší HDP obvykle znamená, že obyvatelstvo má vyšší životní úroveň. Zvýšení HDP vede k rozvoji výroby, zvýšení platů a stát přitom zvyšuje své výdaje na různé sociální programy a dotace pro občany. Snížení HDP se může stát jedním z klíčových faktorů hospodářského poklesu – podniky méně vyrábějí a nejsou tak ekonomicky aktivní jako dosud, obyvatelstvo snižuje spotřebu a nakupuje méně, zatímco

příjmy obchodních subjektů a státu klesají. Zvýšení hodnoty HDP je možné prostřednictvím zvýšení kvality všech oblastí života – systému zdravotnictví, kvality bydlení, vědeckého a technického výzkumu, vzdělání apod. (KRIVONOS, V., A. TIRABJAN a S. MIRONOVA., 2021, s.32-33)

Pokud dochází k růstu cen, následuje zvýšení se nominálního hrubého domácího produktu, ačkoli se vyrábí stejné množství finálních výrobků jako předtím. Takový přístup k měření HDP nevyklučuje dopad inflace na celkový výsledek sledování tohoto makroekonomického ukazatele, a proto jeho porovnání v různých letech není přesné. Porovnání s ohledem na míru inflace může být provedeno na základě hrubého domácího produktu měřeného ve stálých cenách (cenách stanovených ke konkrétnímu roku, např. v cenách k roku 2020).

Daný ukazatel se označuje za reálný hrubý domácí produkt. Umožňuje přesnější zachycení zpomalení nebo zrychlení úhrnné ekonomické aktivity země nebo regionu, protože ukazuje jenom změny ve fyzickém výstupu hospodářství a není závislá na vlivu cen na změnu finálního výstupu výrobků a služeb. Vedle ukazatele HDP se také používá ukazatel hrubého národního produktu (HNP).

HDP ukazuje objem finální produkce, která vzniklá na území konkrétního státu bez upřesnění občanství osob vlastnících výrobní faktory. Oproti tomu, HNP zahrnuje finální produkci, která byla vytvořena výrobními činiteli ve vlastnictví občanů daného státu, aniž by bylo upřesněno území státu, kde došlo k této výrobě. HDP a HNP nejsou navzájem porovnatelné a Organizace Spojených národů (OSN) nejčastěji využívá ukazatel HDP. (TICHÁ, M. 2018, s.3)

HDP vystihuje konečný výstup výrobní činnosti rezidentských výrobních jednotek a je stanoven třemi níže uvedenými způsoby:

- ✓ jako součet hrubé přidané hodnoty různých institucionálních sektorů nebo jednotlivých hospodářských odvětví;
- ✓ jako součet konečného užití výrobků a služeb ze strany rezidentských jednotek (konečná spotřeba a tvorba hrubého kapitálu), stejně jako salda vývozu a dovozu výrobků a služeb;
- ✓ jako součet prvotních důchodů za celé národní hospodářství konkrétní země (náhrady zaměstnancům, daně z výroby a z dovozu snížené o dotace, dále hrubý provozní přebytek a také smíšený důchod). (SPĚVÁČEK, V., 2007, s.677-678)

HDP neumožňuje sledovat například kvalitu obyvatelstva, změny v oblasti životního prostředí nebo změny objemu neobnovitelných přírodních zdrojů, proto je vhodné brát v potaz definici a hledat ukazatelé, umožňující komplexnější hodnocení hospodářské výkonnosti, sociálních a ekologických aspektů – například termín „blahobyt“. HDP představuje souhrnný makroekonomický agregát výroby, a proto je nově vytvořenou hodnotou v národním hospodářství, která byla zvýšena o spotřebu fixního kapitálu za určité časové období. HDP je jednoduše dostupným ukazatelem ve statistických informacích různých zemí a je sladěn v jejich systému národních účtů.

HDP primárně vyjadřuje hrubou přidanou hodnotu v rámci národního hospodářství, zahrnuje především tržní produkci a jenom částečně produkci netržní. Proto HDP není pokládán za indikátor úhrnného ekonomického výkonu. Typickou položkou, stanovenou v podobě je například hodnota bydlení ve vlastním domě (jde o tzv. imputované nájemné). Podíl vlastního bydlení se v jednotlivých zemích za různá období výrazně odlišuje, a proto pro lepší úplnost, časovou a prostorovou srovnatelnost, je u konkrétní osoby zohledňována platba obvyklého nájemného „samé sobě“. (NEČADOVÁ, M., 2012, s.3-5)

„Složitým statistickým problémem jsou výpočty cenových deflátorů, kterými se převádí celková produkce a mezispotřeba či komponenty domácí poptávky a zahraničního obchodu do stálých cen. Obtížné je zejména odlišit kvalitativní změny, které představují reálný růst a ovlivňují ekonomický růst, od změn cenových, které sice ovlivňují nominální výši HDP počítanou v běžných cenách (b. c.), ale nepředstavují reálný růst počítaný ve stálých cenách.“ (SPĚVÁČEK, V., 2007, s.677-678)

Problematickým jevem je určitý cyklický charakter hodnoty HDP, který teoreticky má oscilovat kolem hodnoty potencionálního produktu. Problém cykličnosti spočívá v tom, že hluboká ekonomická recese podmíněna vnějšími vlivy může vést k výrazným změnám státní daňové politiky. Existují dva základní přístupy proti krizovým jevům – jednak úhrnné snížení daňového zatížení ekonomických subjektů za účelem zajištění hospodářského oživení prostřednictvím stimulace spotřeby, jednak snížení celkové deficity pomocí provedení restriktivní fiskální politiky, což ale vede k zvýšení daňového zatížení hospodářských subjektů. (BAYER, O., 2013, (2), s.7-8)

„Často se HDP nesprávně chápe jako hodnota celkové produkce výrobků a služeb vytvořených za určité období na ekonomickém území státu. HDP je však ukazatelem přidané hodnoty vytvoření všemi domácími firmami, vládními institucemi, domácnostmi a

neziskovými organizacemi. Na rozdíl od ukazatele celkové produkce, HDP neobsahuje mezispotřebu, což je hodnota výrobků a služeb spotřebovaných v procesu výroby.“

(ROJÍČEK, M., V. SPĚVÁČEK, J. VEJMĚLEK et al., 2016., s.52-53)

3.2.2. Tempo ekonomického růstu

Hospodářský růst je pojímán jako vzestup ekonomického potenciálu země, je zpravidla popisován prostřednictvím tempa růstu reálného produktu (nejčastěji se jedná o HNP). Z tohoto hlediska je hospodářský růst chápán především v krátkodobém časovém horizontu. V krátkodobé časové perspektivě ekonomický růst souvisí s cyklickým vývojem hospodářství (reálného produktu). Makroekonomická teorie pojmem ekonomický růst rozumí zvyšování produkčních možností hospodářství z dlouhodobého hlediska, popřípadě se zabývá sledováním vývoje potenciálního produktu.

Hospodářský růst je přitom pojímá jako významný předpoklad zvyšování životní úrovně obyvatelstva země. Z tohoto hlediska může ekonomický růst být vypočítán na jednoho obyvatele, jak v pojetí reálného, tak i potenciálního produktu. Zájem státních orgánů na ekonomický růst je v podstatě zájmem na dosažení, udržení nebo zvýšení určité míry stávajícího ekonomického růstu. Formulace cílů ekonomického růstu v konkrétním státě je představena v podobě „podpory růstu“, „zrychlení růstu“ nebo v podobě „optimálního růstu“. V zmíněné formulaci chybí upřesnění výši ekonomického růstu, ale je jenom přítomna zmínka o trendu na dosažení hospodářského růstu. (SLANÝ, A., s.90-91)

„K významným makroekonomickým cílům hospodářské politiky každé země patří zajištění ekonomického růstu společnosti, který je v makroekonomické analýze ztotožňován s růstem hrubého domácího produktu (HDP). Důvodem je obecně přijímaný fakt, že růst HDP je považován za symbol úspěchu ekonomického rozvoje společnosti. Vyšší HDP na obyvatele je spojován se snižováním chudoby, lepším přístupem ke zdravotní péči, vzdělání, bydlení a dalším službám.“ (TOŠOVSKÁ, E., 2010., s.1)

Ekonomický růst je obecně výsledkem změn v dané zemi dostupných výrobních faktorů a změn v intenzitě využití (produktivitě) těchto výrobních faktorů. *„Reálný HDP určité země by mohl v čase růst pouze díky postupnému zvyšování počtu pracujících obyvatelstva, akumulaci kapitálu a využívání většího množství půdy, nerostného, resp. surovinového bohatství. Stejně tak by mohl reálný HDP této země růst díky intenzivnějšímu využívání*

práce, kapitálu a půdy, byť by se množství výrobních faktorů v zemi v průběhu doby neměnilo.“ (JUREČKA, V., 2017., s.245-247)

Ekonomický růst se vypočítá jako změna (může jít jak o zvýšení, tak i o snížení) reálného produktu hospodářství za vymezené období (nejčastěji jde o jeden rok). Vypočte se rozdíl mezi úrovní reálného produktu v konkrétním roce a úrovní reálného produktu v předcházejícím roce. Hospodářským růstem se sice rozumí změna potenciálního produktu, ale s ohledem na obtížnost zjišťování přesných hodnot ekonomického potenciálu určité země se tato veličina nahrazuje hodnotami reálného produktu, které jsou očištěny od cyklických výkyvů.

Tempo ekonomického růstu se zpravidla stanoví jako míra ekonomického růstu. Jedná se o meziroční změnu reálného produktu hospodářství, vyjádřenou v procentech. V některých případech hodnota tempa ekonomického růstu je záporná, z čehož vyplývá, že ekonomický růst byl záporný. Pokud hodnota uvedeného tempa hospodářského růstu je nulová, k žádné změně tempa růstu ekonomiky nedošlo. Je zcela zřejmé, že žádnému růstu nedošlo, ale z hlediska ekonomické teorie se to označuje za růst. V makroekonomii ještě existuje „pravidlo 72“, dle něhož platí, že zvýšení reálného HDP o 1 % ročně vede k zdvojnásobení HDP tohoto státu za 72 let. (JUREČKA, V., 2017., s.245-247)

Za základní ukazatele měření ekonomického růstu se považují:

- ✓ koeficient růstu – je poměrem hodnoty ukazatele sledovaného období vůči ukazateli základního období,
- ✓ tempo růstu – koeficient růstu, vynásobený 100 %,
- ✓ tempo přírůstku – tempo růstu snižené o 100 %.

Vymezuje se dva typy ekonomického růstu – extenzivní a intenzivní. Extenzivní růst se uskutečňuje prostřednictvím využití dodatečných zdrojů za předpokladu zachování průměrné produktivity práce. Extenzivní typ ekonomického růstu předpokládá aktivnější využití výrobních faktorů na stávající technologické základně (například zvýšení počtu zaměstnanců, zvýšení objemu investic nebo spotřebovaných surovin). Intenzivní typ hospodářského růstu je spojen s využitím efektivnějších výrobních faktorů a aktivnější zavedení nových technologií. (VEČKANOV, G. a G. VEČKANOVÁ., 2021., s.269-270)

U každého národního hospodářství jsou vlastní přirozená tempa ekonomického růstu, založená na vývoji růstových faktorů dané ekonomiky. Tempa růstu hospodářství je často

hodnoceno jako nejpřesvědčivější faktor životaschopnosti a dynamiky rozvoje země. Nicméně každé národní hospodářství se vyznačuje charakteristickými pro něj bariérami růstu – například nedostatkem pracovní síly, devizových rezerv, investic, inovačního potenciálu nebo i bariérami environmentálními. Lze říct, že tempo růstu samo o sobě neposkytuje informace o stupni ekonomického rozvoje země, protože důležitým faktorem je kvalita ekonomického růstu země. (JUREČKA, V., 2017., s.245-247)

Zatímco dle některých ekonomů ekonomický růst představuje zvýšení potenciálního a reálného hrubého národního produktu (HNP), jiní ekonomové spatřují hospodářský růst v těchto oblastech (VEČKANOV, G. a G. VEČKANOVÁ., 2021., s.269-270):

- ✓ Zvýšení výrobních kapacit země,
- ✓ Zvýšení reálného objemu produkce (hrubý národní produkt),
- ✓ Zvýšení reálného objemu produkce na jednoho obyvatele. Z hlediska některých ekonomů, hospodářským růstem se rozumí kvalitativní a kvantitativní zdokonalování národního produktu a jeho výrobních faktorů. Platí, že ekonomický růst je tvořen několika prvky:

- ✓ Vlastním obsahem (sociální reprodukce),
- ✓ Mechanismus toku výrobních faktorů (interakce mezi spolupracovníky, výrobními faktory, přírodními a technologickými faktory),
- ✓ Kvalitativní a kvantitativní znaky zmíněného toku výrobních faktorů, které se promítají do tempa růst národního produktu,
- ✓ Sociální a ekonomický výsledek (národní bohatství),
- ✓ Konečný cíl (národní blahobyť).

Intenzivní ekonomický růst je zajištěn kvalitativním zdokonalováním výrobních faktorů, a proto se považuje za diferencovaný růst. Mezi hlavní faktory ekonomického růstu lze zařadit:

- 1) Zdokonalování technických přístupů a technologické základny,
- 2) Zvýšení kvalifikace zaměstnanců,
- 3) Zdokonalování organizace práce a výroby. (MICHŇEVA, S. a T. ROVENSKAJA., 2008., s.24)

„Dnešní ekonomika tedy získává více a více znaky inovačního hospodářství, což je spojeno s vývojem, zaváděním a využíváním inovací. V podmínkách zintenzivňování

hospodářské soutěže se inovace proměnily v rozhodující faktor stabilního rozvoje země, neboť zajišťují, aby se podniky přizpůsobovali na rychle se měnící podmínky na trhu a na životním prostředí.“ (WINKLEROVÁ, L., 2016, s.297)

Za faktory inovační (znalostní) ekonomiky, které předurčují ekonomický růst, patří:

- ✓ Investice do inovací a výzkumu,
- ✓ Investice do vyššího vzdělání,
- ✓ Provedení technologických změn a investice do softwaru. (WINKLEROVÁ, L.,

2016, s.297)

Zavádění inovačních přístupů se považuje za jeden z klíčových prvků pro kvalitativní a kvantitativní zlepšení národního hospodářství. Neoklasická teorie endogenního růstu R. M. Solowa, zveřejněná v roce 1956, uvádí, že jenom technologické inovace umožňují překonání ustáleného stavu, se kterým se potýká každé hospodářství, jak ro platí dle teorie konvergence. Důležitost inovací v roce 1983 zmínil i J. A. Schumpeter, když zastával názor, že jenom podnikatelé a jejich tvůrčí nápady umožní vznik inovací vedoucí k technologickému pokroku.

Zmíněný autor rovněž dodává, že se inovace koncentrují ve větších městech, kde jsou nepříznivější podmínky pro uskutečnění inovačních aktivit. Zásadním předpokladem kvalitního života a nezbytnou podmínkou ekonomické prosperity, stejně jako vyšší míry zaměstnanosti se ve větší míře pokládá kvalitní vzdělávání. Možným způsobem, jímž lze udržet a postupně zvýšit konkurenceschopnost hospodářství je jeho modernizace směrem k tzv. znalostní ekonomice.

V současné době ekonomická konkurenceschopnost je ve výraznější míře podmíněna její kapacitě k tvorbě a zavedení nových znalostí. Vyšší míra znalosti, kvalitnější vzdělání, aktuálnější, přesnější a užitečné informace inovace patří mezi hlavní ukazatele ekonomického růstu. U výdajů na výzkum a vývoj je třeba určit, jestli se mohou považovat za jeden z ukazatelů ekonomického růstu. (WINKLEROVÁ, L., 2016, s.297)

Ekonomický růst znamená zvýšení potenciálního hrubého národního produktu (HNP). Ekonomický růst je nejčastěji měřen jako roční tempo růstu reálného HNP (nebo reálného potenciálního produktu) konkrétního státu. Z metodického hlediska je správnější měřit růst produktu na jednoho obyvatele země, kdy růst produktu je dělen počtem obyvatel. Za příčiny ekonomického růstu se považují:

- ✓ kvantitativní zdroje růstu – do hospodářských činností se zapojuje více výrobních faktorů,
- ✓ kvalitativní zdroje růstu – do ekonomických aktivit se zahrnuje lepší výrobní faktor, lepší kombinace, další makroekonomická organizace, jiná daňová motivace nebo zkvalitnění podmínek podnikání). Mezi hlavní zdroje ekonomického růstu se tak zahrnují: růst výrobních faktorů (především práce a kapitál), růst celkové produktivity výrobních faktorů, podmiňované takovými faktory jako kvalita vzdělání, zavedené inovace, technologický a vědecký pokrok, úspory z rozsahu) (NEUGEBAUER, R., 2019., s.19-20)

3.2.3. Míra nezaměstnanosti

„Nezaměstnanost by se dala definovat jako jev, kdy na trhu práce existuje nesoulad mezi nabízeným a poptávaným množstvím práce, čili poptávané množství je menší než nabízené. Tento jev se dá měřit, a to pomocí makroekonomického ukazatele míry nezaměstnanosti. Pomocí tohoto indikátoru jsme následně schopni vyhodnotit aktuální stav na trhu práce.“ (TVRDOŇ, M., 2014., s.332)

Nezaměstnanost se považuje za důležitý sociální a ekonomický jev a současně s tím představuje významný problém v jakékoliv společnosti. Negativní důsledky nezaměstnanosti se projevuje jak u samých nezaměstnaných osob, tak i u jejich rodin, domácností a okolí. Tyto důsledky spočívají zejména ve snížené kupní síle nezaměstnaného obyvatelstva, ale i v tom, že ostatní obyvatelé konkrétní země, kde žije nezaměstnaná osob, musí financovat přímé a nepřímé náklady, spojené s nezaměstnaností a s jejím překonáváním.

Nezaměstnanost má také ve větší míře vliv na politické rozhodování příslušníků společnosti a politiků, zásadně ovlivňuje psychiku obyvatelstva a celkovou občanskou soudržnost. Především dlouhodobá nezaměstnanost může být faktorem vzniku a šíření některých nepříznivých sociálních jevů jakými například jsou nárůst alkoholismu, narkomanie, kriminality a různých forem politického radikalismu. (ČERVENKA, J., 2003, s.1)

Obyvatelstvo země se člení na ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní obyvatelstvo. K ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu patří zaměstnané a nezaměstnané obyvatelé. Dalšími obyvateli jsou ekonomicky neaktivní obyvatelé, mezi které například

patří děti ve věku 0-14 let, studenti, penzisté nebo rodiče, které jsou v rodičovské dovolené. Zaměstnaným je osoba ve věku od 15 let, která má placené zaměstnání nebo pracuje ve vlastním podniku.

Nezaměstnanou je osoba, jejíž věk je nad 15 let, která není zaměstnaná, ani sebezaměstnaná. Nezaměstnaný člověk aktivně hledá práci a je schopen nastoupit do zaměstnání maximálně do 14 dnů. Ve skutečnosti je používána hodnota registrované nezaměstnanosti, protože skutečná míra nezaměstnanosti je obtížně určitelná, protože někteří lidé se nepřihlásí na příslušný úřad práce kvůli krátkodobé nebo naopak dlouhodobé nezaměstnanosti. Skutečná nezaměstnanost je vždy o určité procento vyšší oproti nezaměstnanosti registrované. (HLADÍKOVÁ, H. a E. TROJOVSKÁ., 2014., s.38)

Nezaměstnaností se zpravidla rozumí míra nezaměstnanosti, určená jako procentuální podíl nezaměstnaných osob k celkovému počtu aktivního obyvatelstva. Pro definování míry nezaměstnanosti, je třeba určit další pojem – ekonomicky aktivní obyvatelstvo nebo pracovní síla. Pracovní síla je především tvořena lidmi, kteří ukončili povinnou školní docházku a zatím nedosáhli důchodového věku (jde jak o zaměstnané, tak i nezaměstnané lidi). Do pracovní síly také spadá pracující důchodce a odečíst studenty, vězně a osoby, které jsou mentálně neschopné pracovat a občané, nehledající práci.

Z podstaty nezaměstnanosti vyplývá, že v hospodářství vždy existuje určitá přirozená míra nezaměstnanosti, která je dokonce pro danou ekonomiku optimální. Například frikční nezaměstnanost je druhem nezaměstnanosti, způsobeným tím, že existuje určitý časový odstup mezi dnem, kdy je zaměstnanec propuštěn z dosavadního pracovního místa a zatím není zaměstnán na jiném pracovním místě. Takovým způsobem, určitá míra nezaměstnanosti je dokonce žádoucí, protože je tvořena úsilím určité části práce schopného obyvatelstva najít si práci. (ŽÁK, M., 2020, s.19)

V odborných zdrojích existuje několik různých typologií nezaměstnanosti. Nezaměstnanost může být dle míry závažnosti členěna na frikční, strukturální a cyklickou. Frikční nezaměstnanost existuje vždy, protože lidé potřebují určitý čas pro vyhledání nového pracovního místa. Nejčastěji se jedná o situace, kdy zaměstnanec samostatně opustí pracovní místo a hledá lepší zaměstnání, nebo případy, kdy zaměstnanec je propuštěn zaměstnavatelem.

Do této kategorie nezaměstnanosti spadají studenti, kteří ještě neukončili studium a sezónně nezaměstnané osoby (například v oboru zemědělství a stavebnictví). Pro takové

nezaměstnané osoby jsou k dispozici volná místa, a proto sezonně nezaměstnaní lidé jsou nezaměstnanými pouze dočasně.

Strukturální nezaměstnanost je spojena se strukturálními změnami v hospodářství. V ekonomické rovině stále dochází ke kolísání ve vývoji - zatímco v některých odvětvích je sledován útlum, jiná odvětví expandují. Problém strukturální nezaměstnanosti může být řešen rekvalifikací osob, které nemohou najít zaměstnání v oboru, v němž mají stávající kvalifikaci.

Za strukturální nezaměstnanost se označuje i nezaměstnanost, kdy v některých regionech země je sledována vyšší nezaměstnanost, zatímco v jiných regionech existuje nižší nezaměstnanost. Strukturální nezaměstnanost vzniká tehdy, když není dostatečná mobilita pracovních sil. Daný typ nezaměstnanosti je časově delší než frikční, ovšem v hospodářství stále existují volná pracovní místa. Je třeba poznamenat, že rekvalifikace nezaměstnaných osob a případné stěhování jejich rodiny do regionů s vyšší zaměstnaností může způsobit větší zásahy do života nezaměstnaných osob. Jedná se o přirozenou a nezbytnou součást vývoj hospodářství.

Nejzávažnějším typem nezaměstnanosti je cyklická nezaměstnanost, která zasahuje všechna hospodářská odvětví. K tomu typu nezaměstnanosti dochází tehdy, kdy na pracovním trhu existuje přebytek nabídky práce nad poptávkou po pracovní síle. Cyklická nezaměstnanost je spojena s hospodářskými cykly, protože v případě vzniku recese klesá HDP, roste počet nezaměstnaných osob.

Při hospodářském růstu, zvyšuje se HDP a s tím i zaměstnanost. Pokud v hospodářství je sledována fáze ekonomického poklesu, tento pokles se doprovází vyšší nezaměstnaností téměř ve všech ekonomických odvětvích. Takovým způsobem, osoby, které jsou propuštěny v jednom ekonomickém odvětví, nemohou nalézt zaměstnání v jiných odvětvích, protože poptávka po pracovní síle klesá ve všech odvětvích a týká se prakticky všech oborů. (HLADÍKOVÁ, H. a E. TROJOVSKÁ., 2014., s.39)

„Nezaměstnanost ve výši 4-6 % se považuje za přirozenou a je hodnocena jako plná zaměstnanost obyvatelstva. Zvýšení této hodnoty nezaměstnanosti je neúplnou zaměstnaností obyvatelstva, která zpravidla vzniká v krizová období a během hospodářské deprese a způsobuje pokles HDP“ (MICHŇEVA, S. a T. ROVENSKAJA., 2008., s., s.19)

Nízká nezaměstnanost je jedním ze zásadních cílů ekonomické politiky. Nezaměstnanost je v zásadě stavem, kdy určitá část pracovního potenciálu obyvatelstva

není využívána v plné míře nebo dobrovolně neusiluje o hledání pracovního uplatnění. Ze statistického hlediska nezaměstnaným člověkem je osoba, která hledá práci, snaží se být činnou jako zaměstnanec, není neschopna práce pro nemoc a není zaměstnána jako domácí dělník, pomáhající rodinný příslušník nebo samostatný podnikatel.

Lze zmínit několik typů nezaměstnanosti (vedle výše uvedené frikční a strukturální nezaměstnanosti):

- ✓ Konjunkturální nebo cyklická – jde o nedostatečnou poptávku po pracovní síle, která je způsobena objektivním kolísáním ve fázích hospodářského cyklu),
- ✓ Sezonní nezaměstnanost je podmíněna výkyvy v zaměstnanosti, která je dána zaměstnaností s ohledem na roční období,
- ✓ Registrovaná nezaměstnanost je míra nezaměstnanosti, která je evidována na úřadu práce,
- ✓ Skrytá nezaměstnanost se projevuje v podobě opuštění pracovního trhu osobami, které se například zabývají zvýšením své kvalifikace nebo rozhodují o předčasný odchod do důchodu.

Přirozená míra nezaměstnanosti je spojena s koncepcí NAIRU, dle níž přirozená míra nezaměstnanosti souvisí s úrovní inflací. Koncepce NAIRU se opírá o představu, že přirozenou mírou nezaměstnanosti je taková nezaměstnanost, při níž míra inflace je stabilní, což znamená, že se míra inflace ani nezvyšuje, ani nesnižuje.

Jedná se o míru inflaci, která nemusí být nízkou nebo nulovou. Například, pokud v konkrétním hospodářství míra nezaměstnanosti činí 5 % a dlouhodobá inflace se pohybuje na výši 10 %, taková míra nezaměstnanost se považuje za přirozenou. Na druhou stranu, pokud za určité míry nezaměstnanosti (například ve výši 5 %) existuje kolísavá míra inflace (například nejdříve ve výši 2 %, poté ve výši 4 % a nakonec 10 %), není daná míra nezaměstnanosti přirozená.

Za faktory, určující přirozenou míru nezaměstnanosti patří:

- ✓ Výše podpora pro obyvatelstvo v nezaměstnanosti,
- ✓ Doba poskytování podpor v nezaměstnanosti,
- ✓ Efektivita pracovního trhu (existence a účinnost fungování úřadů práce)
- ✓ Snaha nezaměstnaných najít práci a jejich efektivita při hledání zaměstnání
- ✓ Demografické složení pracovního trhu

- ✓ Strukturální (odvětvová) povaha hospodářství. (ŽÁK, M., 2020., s.31-32)

„Nezaměstnanost způsobenou zásahy do podmínek svobodného trhu spíše než dobrovolnými rozhodnutími nezaměstnaných můžeme označit jako institucionální nezaměstnanost. Tyto zásahy zahrnují veškeré snahy o zvýšení mzdových sazeb nad rovnovážnou úroveň. Jsou obvykle výsledkem tzv. „pracovního“ zákonodárství neobli zákonodárství „ve prospěch pracujících“.“ (JUREČKA, V., 2013, s.142-145)

3.2.4. Míra inflace

Inflací se rozumí růst všeobecné cenové hladiny v hospodářství. Ceny některých výrobků a služeb se mohou zvyšovat, zatímco jiné ceny – se snižují. Míra inflace demonstruje, jakým způsobem roste průměrná cenová hladina všech výrobků a služeb. Opačným bodem inflace se považuje deflace, za níž je sledován pokles cenové hladiny. Dezinflace je procesem snížení míry inflace. (INFLACE: Říjen 2019. 1. Praha: PARLAMENTNÍ INSTITUT, 2019., s.3)

Inflace negativně ovlivňuje blahobyt obyvatelstva, protože přerozděluje bohatství ve prospěch prvních držitelů nových peněz na úkor lidí, kteří nejčastěji jsou lidmi s tzv. „pevnými příjmy“. Jedná se o takové kategorie osob jako státní zaměstnanci (např. učitelé), které pracují na základě smluv s pevným odměňováním, tedy ještě před inflačním zvýšením cenové hladiny.

Inflace se negativně promítá do hospodářství tím, že narušuje hlavní ekonomický základ – hospodářskou kalkulaci. Protože cenová hladina roste nerovnoměrně a různým tempem, podnikatelské subjekty nemohou objektivně posoudit, jaká je skutečná poptávka spotřebitelů po výrobcích a službách a jaké jsou skutečné náklady jejich podnikatelské činnosti. (ROTHBARD, M. N., 2017., s.62)

Inflace, která je celkovým nebo všeobecným růstem cen výrobků a služeb během sledovaného období, způsobuje pokles hodnoty peněz a snížení jejich kupní síly. Oproti rozvíjejícím se zemím, ve většině průmyslových států míra inflace je nízká a stabilní. Dokonce i v zemích, v nichž je celková cenová hladina stabilní, může dojít k výrazným změnám cen některých kategorií výrobků a služeb. Může také nastat situace, kdy pokles některých kategorií výrobků a služeb je kompenzován zvýšením cen jiných druhů výrobků

a služeb, což znamená, že celkový dopad inflace na příjmy určitých skupin obyvatelstva je zanedbatelný. (GERDESMEIER, D., 2009., s.24)

Míra inflace lze měřit 4 způsoby:

1) Inflace je přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen a je vyjádřením procentní změny průměrné cenové hladiny během posledních 12 měsíců oproti průměru předchozího roku. Tento způsob výpočtu inflace je aplikován při počítání reálných mezd obyvatel nebo důchodů,

2) Míra inflace, která se vyjadřuje v podobě přírůstku indexu spotřebitelských cen oproti stejnému měsíci předchozího roku sledování. Inflace je v tomto případě představena procentní změnou cenové hladiny ve sledovaném měsíci konkrétního roku ve srovnání se stejným měsícem předchozího roku. Tento způsob výpočtu inflace je očištěn od sezónních vlivů, protože dochází k porovnávání stejných měsíců v různých letech. Výpočet míry inflace souvisí se stavovými veličinami, které se zabývají měřením změn stavu mezi začátkem a koncem určitého období. Daný způsob měření inflace je používán v případě propočtu reálné úrokové míry, reálného zvýšení cen majetku nebo při procesu valorizace,

3) Třetí způsob výpočtu míry inflace je vyjádřen v podobě měření míry inflace prostřednictvím přírůstku indexu spotřebitelských cen vůči předchozímu měsíci určitého roku. Tento způsob měření inflace ukazuje, jakým způsobem se mění cenová hladina v sledovaném měsíci ve srovnání s předchozím měsícem,

4) Další způsobem měření inflace je přírůstek spotřebitelských cen vůči základnímu období. V českých a mezinárodních statistických úřadech (jde o Český statistický úřad (ČSÚ) a Eurostat) je určeno bazické období, jímž je průměr roku 2015 (bazické období je označeno jako 2015=100). Uvedený ukazatel ukazuje změnu cenové hladiny sledovaného měsíce konkrétního roku ve srovnání s průměrem roku 2015. Míra inflace je v tomto případě vyjádřena jako úhrnný index spotřebitelských cen za všechny domácnosti dané země nebo regionu. Zmíněný způsob je nástrojem pro analýzu dlouhodobých časových řad vývoje cenové hladiny a životních nákladů obyvatelstva.

Bazický index určuje míru inflace, která vyjadřuje přírůstek spotřebitelských cen vůči základnímu období (průměr roku 2015 je považován za 100). Takovým způsobem je měřena změna cenové hladiny ve sledovaném měsíci konkrétního roku ve srovnání s průměrem roku 2015. Například v ČR prostřednictvím bazických indexů spotřebitelských cen vůči základnímu období (bázi je průměr roku 2015=100) se od ledna 2017 měří

všechny indexy spotřebitelských cen, vyjadřující míru inflace v různých časových obdobích. Míry inflace se vyjadřují úhrnným indexem spotřebitelských cen za všechny domácnosti. (INFLACE: Říjen 2019. 1. Praha: PARLAMENTNÍ INSTITUT, 2019., s.3)

„Vysoká a nestabilní inflace má na vývoj ekonomiky vliv veskrze negativní, takže je třeba proti ní bojovat. Aby byl boj efektivní, je třeba bojovat včas, a tedy inflaci sledovat a snažit se ji i předvídat.“ (ČERNOHORSKÁ, L. a J. ČERNOHORSKÝ., 2007, (11), s.1)

Index spotřebitelských cen je jednoduchou a logickou metodou měření inflace (anglicky CPI – consumer price index). Daný index se zabývá zkoumáním nákupního chování spotřebitelů a je stanoveno, jaké výrobky a služby jsou v největší míře poptávány ze strany spotřebitelů a jaké statky jsou považovány za reprezentativní pro průměrného spotřebitele v konkrétní ekonomice.

Zkoumání nákupního chování spotřebitelů zohledňuje jak běžné zboží (např. jídlo), ale i nákupy dlouhodobých statků (např. auto, počítač, televize) a platby, pravidelně hrazené spotřebitelem (např. internet, nájemné apod.). Nákupní seznam jednotlivých položek výrobků a služeb pak tvoří tzv. spotřební koš. Časová řada cenového indexu se sestavuje na základě sledování vývoje ceny v průběhu určitého časového období.

Roční míra inflace v podobě indexu spotřebitelských cen se vypočítává na základě sledování změn spotřebního koše v současném roce ve srovnání s cenou stejně složeného koše před rokem. Míra inflace, sledovaná v podobě indexu spotřebitelských cen odráží charakter a výše spotřeby průměrného spotřebitele, a proto na mnohé spotřebitele může být dopad mírnější nebo silnější. (GERDESMEIER, D., 2009., s.25)

Podle míry inflace se provádí valorizace důchodů, je upravována výše mezd a v některých případech i velikost splátek dlužníků, výše sociálních dávek apod. Daný stav ve velké míře ovlivňuje změnu reálných příjmů některých domácností. Problémem ve sledování míry inflace je skutečnost, že některé české úřady (ČSÚ) zveřejňuje hodnotu míry inflace vypočítanou jako průměr celé ČR, zatímco skutečná inflace nezasahuje všechny domácnosti ve stejné míře.

Pro měření inflace je důležité zmínit odlišný dopad inflace na různé domácnosti. Některé domácnosti utrácí za jídlo například třetinu svých příjmů, jiné - pouze šestinu. Přitom ceny různých zboží a služeb se zvyšovaly rozdílně, a proto některé domácnosti jsou inflací ovlivněny ve větší míře než jiné domácnosti. ČSÚ tak zveřejňuje hodnotu celkové míry inflace, která ale nereflektuje rozdílný vliv inflace na domácnosti.

Pokud ceny výrobků a služeb, které kupují důchodci, zvýší se ve větší míře, než ceny jiných výrobků a služeb, se míra inflace poskytovaná ČSÚ liší od skutečné míry inflace. Valorizace důchodů se ale provádí na základě míry inflace, uveřejněné ČSÚ. Z tohoto důvodu důchodci mají nižší reálný důchod, což negativně ovlivňuje jejich kupní sílu. (HAIT, P. a P. JANSKÝ., 2013., s.2)

„Proměnlivost inflace a s ní spojená nejistota ohledně jejího vývoje obvykle roste s růstem úrovně inflace. Inflace také narušuje cenové signály, jakoby zamlžuje podmínky rozhodování ekonomických subjektů. V souhrnu spíše platí, že na růst nepříznivě působí inflace vysoká a nestabilní. Pokud se ekonomika výrazně vychýlí z vnější nebo vnitřní rovnováhy, obvykle je nutno sáhnout ke stabilizačním opatřením.“ (KADEŘÁBKOVÁ, A. a V. ŽDÁREK., 2006., s.31)

„Jakýkoliv pokus o vyjádření celkové změny ceny jedním číslem vždy z různých důvodů doprovázejí obtíže. Zaprvé, existující koš se s časem stává méně a méně reprezentativním, jelikož spotřebitele stále častěji nahrazují dražší zboží jiným druhem zboží, které je levnější. Zadruhé, do cenového indexu je často obtížné zahrnout změny kvality. Pokud se s časem zlepší kvalita výrobku a zároveň vzroste jeho cena, část zvýšení ceny je důsledkem zvýšení kvality.“ (GERDESMEIER, D., 2009., s.26)

Z hlediska rychlosti šíření inflace se rozlišuje 3 typy inflace (JUREČKA, V., 2013, s.121-122):

✓ Plíživá inflace – typ inflace, který existuje po delší období mírnějším a stabilnějším tempem. Plíživou mírou inflaci je míra inflace jednociferní, tedy nižší než 10 %. Mírnější inflace neovlivňuje hospodářství příliš negativně a umožňuje víceméně stabilní ekonomický rozvoj konkrétní země nebo regionu,

✓ Pádívá inflace – je druhem rychlé inflace, která je představována ročním cenovým růstem na úrovni dvouciferných až tříciferných čísel. Zmíněný typ inflace souvisí s vážnými negativními ekonomickými a sociálními důsledky pro zemi, postiženou pádivou inflací,

✓ Hyperinflace – je extrémní formou inflace, která se doprovází významným růstem cen o tisíce až miliony procent ročně. Hyperinflace je spojována se zhroutilím peněžního a bankovního systému země, postižené inflací, protože peníze již neplní své funkce a více ekonomických subjektů preferuje naturální směnu před směnou peněžní.

4. Praktická část

Praktická část bakalářské práce je tvořena dvěma kapitolami – kapitola 4.1 má za cíl stručně zhodnotit vývoj španělského hospodářství v období 2000-2020 na základě dostupných obecných statistických údajů. Další kapitola – 4.2 se zaměřuje na analýzu hlavních ekonomických ukazatelů Španělska.

4.1. Hodnocení vývoje hospodářství Španělska za období 2000-2020

V 90. letech 20. století Španělsko zažilo desetiletí intenzivního ekonomického růstu, a to nad průměr většiny jiných členských zemí Evropské unie. Daný ekonomický růst se například projevoval v růstu příjmů obyvatelstva, zjednodušení získání úvěrů a ve vzestupu stavebnictví. Nicméně k začátku 21. století produktivita španělského hospodářství se snižovala, strukturální reformy nebyly úspěšné a došlo ke vzniku podstatné hospodářské nerovnováhy. (*Spain Country Review.*, 2021., s.186-192)

Inflace ve Španělsku začala překračovat průměr jiných zemí eurozóny a rostlo zadlužené domácností a obchodních korporací. Světová hospodářská krize, která vypukla v roce 2008, těžce zasáhla hospodářství zmíněného státu. Výstup hrubého domácího produktu (HDP) se prudce snížil a současně s tím došlo k výraznému propadu objemu investic, objemu vývozu a soukromé spotřeby. Daný nepříznivý vývoj způsobil Španělsku významné hospodářské problémy v roce 2009 a 2010.

Španělská vláda podpořila finanční instituce země balíčkem ve výši 15 miliard eur za účelem záchranu bankovního sektoru hospodářství. Nicméně ekonomická krize výrazně nepříznivě ovlivnila pracovní trh země. Například v roce 2010 míra nezaměstnanosti dosáhla 20 %, což vedlo k snížení mezd, vzniku přesčasů a ke zvýšení podílu zaměstnanců na částečný pracovní úvazek.

V roce 2011 španělská vláda vyhlásila balíček ekonomických reforem, týkajících se zejména požadavků na kapitalizaci, které musejí splnit banky a postupů při částečném znárodňování bankovního sektoru země. Ve stejném roce vláda Španělska začala aktivně usilovat o podporu pracovního trhu tím, že vytvořila podmínky pro návrat zaměstnanců do jejich původních pracovních pozicí. Jednalo se především o nejvíce citlivé skupiny

obyvatelstva – o mladé pracovníky (nezaměstnanost mládeže v zemi činila více než 40 %) a o osoby, které byly nezaměstnány již delší dobu.

V roce 2012 ve Španělsku byly provedeny některé reformy včetně reformy pracovního trhu a pokračovala podpora bankovního sektoru, což umožnilo zajistit stabilitu státního rozpočtu a schválit transparentnější legislativu. Na druhou stranu, recese ve španělském hospodářství pokračovala dále a celková míra nezaměstnanosti činila 24 %. Ve stejném roce Španělsko významně snížilo veřejné výdaje a dále usilovalo o podporu finančního trhu, nicméně stát vybral mnohem méně daní a míra nezaměstnanosti zůstala vysoká.

V roce 2013 došlo k určité stabilizaci španělského hospodářství díky dodatečné kapitalizaci bankovního sektoru země a poprvé za delší časové období ve Španělsku byl sledován hospodářský růst. Ovšem podstatný problém země stále existoval – míra nezaměstnanosti v roce 2013 činila 26 %. Nehledě na to, že schodek veřejného rozpočtu se podařilo snížit, země měla vyšší veřejný dluh.

V roce 2014 Španělsko zažilo první úplný rok hospodářského růstu, snížila zdanění zaměstnanců a obchodních společností a dosáhla zvýšení pracovní produktivity a snížení míry inflace. Díky snížení nákladů, spojených se získáním úvěrů, míra inflace ve Španělsku v roce 2015 významně klesla a v zemi došlo k nejvyššímu od roku 2007 hospodářskému růstu.

V roce 2016 nehledě na nárůst veřejného dluhu Španělska, v této zemi pokračoval hospodářský růst, především díky rostoucí soukromé poptávce. Míra nezaměstnanosti klesla, především díky reformám pracovního trhu a výrazně se snížila hodnota inflace. V dalším roce – v roce 2017 – Španělsko také zažilo ekonomický růst, hlavně díky pokračující silnější soukromé poptávce a klesající míře nezaměstnanosti.

Problémem hospodářství Španělska zůstávala vyšší nezaměstnanost, kvůli níž stát musel vyplácet vyšší sociální dávky a to v podmínkách klesajícího výběru daní. Pokračoval růst schodku veřejného rozpočtu a veřejného dluhu. V roce 2018 ratingová agentura Standard & Poor's zvýšila úvěrový rating Španělska, což znamenalo pozitivní hodnocení ekonomického vývoje země.

V roce 2019 hospodářský růst ve Španělsku pokračoval a jeho hodnota byla vyšší, než činil průměr jiných zemí eurozóny. Ale v dalším roce – v roce 2020 v zemi došlo ke zvýšení nezaměstnanosti, a to kvůli negativnímu vlivu na hospodářský vývoj pandemie koronaviru COVID-19 a lockdownu. Zvýšená míra nezaměstnanosti může mít celkové

závažné negativní následky pro španělskou ekonomiku. Hospodářskými sektory Španělska, nejvíce zasaženými pandemií COVID-19 a lockdownem jsou maloobchod, doprava, pohostinství (ubytovací zařízení, restaurace a bary), kde byl sledován nejvýznamnější ekonomický propad. (*Spain Country Review.*, 2021., s.186-192)

4.2. Analýza hlavních ekonomických ukazatelů Španělska (HDP, tempa ekonomického růstu, míry nezaměstnanosti a míry inflace)

V dané kapitole je popsán a analyzován vývoj vybraných ekonomických ukazatelů Španělska, spojených s HDP, tempem ekonomického růstu, míry nezaměstnanosti a míry inflace za období 2000-2020 (neboli 2002-2020, kde statistická data za roky 2000 a 2001 nejsou dostupná).

4.2.1. HDP

Tabulka 1. Různé ukazatele, spojené s HDP Španělska, miliony eur, 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
HDP dle tržních cen	647852	700992	749552	802268	859436	927356	1003824
Národní poptávka	667000	716933	764477	819963	891238	971905	1060986
Výdaje konečné poptávky	494409	531457	564465	599312	648143	699381	754164
Výdaje konečné poptávky domácností	380340	408931	432783	457473	492934	530024	570855
Vývoz zboží a služeb	185048	195308	199036	206123	218400	231647	253378
Vývoz zboží	127665	132750	135287	139943	150002	156808	170096
Vývoz služeb	57383	62558	63749	65669	68398	74839	83282
Dovoz zboží a služeb	204196	211248	213961	223309	250201	276195	310541
Dovoz zboží	169012	172975	174112	182574	206480	228048	256597
Dovoz služeb	35184	38273	39849	40735	43721	48147	53944
Mzdy (Compensation of employees)	316224	336894	358651	379836	405363	435033	471451
Platy (Wages and salaries)	245853	262297	358651	296683	314069	337034	363446

Zdroj: The National Statistics Institute

Tabulka 1 ukazuje, jak se v letech 2000-2006 vyvíjely jednotlivé ukazatele, spojené s HDP ve zvolené zemi. HDP dle tržních cen Španělska rostl po celé dané období, stejně jako národní poptávka, výdaje konečné poptávky domácností, vývoz zboží a služeb, vývoz

zboží a vývoz služeb. Další ukazatele – dovoz zboží a služeb, dovoz zboží, dovoz služeb, mzdy a platy také rostly ve své hodnotě, což znamenalo hospodářský vzestup ve Španělsku.

U hlavních z výše uvedených ukazatelů - HDP dle tržních cen, národní poptávky a výdaje konečné poptávky - nejvyšší průměrný roční nárůst hodnoty těchto ukazatelů činil zhruba 7-8 % po celé období. Oproti tomu, zvýšení hodnoty vývozu a dovozu zboží a služeb bylo maximální v letech 2003-2006. Rovněž v letech 2003-2006 mzdy a platy ve Španělsku zaznamenaly nevýznamnější nárůst své hodnoty. Celkově vzato, v období 2000-2006 ve Španělsku rostly mzdy a platy, dovoz a vývoz zboží a služeb (rostl celkový obrat se zbožím a službami), celková národní poptávka a výdaje konečné poptávky a úhrnný HDP dle tržních cen.

Tabulka 2. Různé ukazatele, spojené s HDP Španělska, miliony eur, 2007-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
HDP dle tržních cen	1075540	1109540	1069324	1072708	1063764	1031100	1020348
Národní poptávka	1137685	1162083	1078642	1083703	1060819	1009805	980260
Výdaje konečné poptávky	810267	846368	829454	844456	841983	819715	804600
Výdaje konečné poptávky domácností	609744	627013	598490	612349	611386	602781	590837
Vývoz zboží a služeb	279476	284308	246604	278386	314182	324335	336333
Vývoz zboží	191268	193476	164687	192016	218574	226839	238382
Vývoz služeb	88208	90832	81917	86370	95608	97496	97951
Dovoz zboží a služeb	341622	336850	255923	289380	311238	303041	296245
Dovoz zboží	285308	281355	206598	239980	261651	254815	250994
Dovoz služeb	56314	55495	49325	49400	49587	48226	45251
Mzdy (Compensation of employees)	508424	544126	530045	526813	513328	481400	467521
Platy (Wages and salaries)	394095	422811	414822	410413	400657	375413	364243

Zdroj: The National Statistics Institute

V dalším období (období 2007-2013), HDP dle tržních cen rostl v letech 2007-2008 a 2009-2010, zatímco pokles tohoto ukazatele byl sledován v období 2008-2009 a 2010-2013. Obdobná tendence byla patrná u národní poptávky, výdajů konečné poptávky, výdajů konečné poptávky domácností, u vývozu zboží a služeb). Ve srovnání s tím, dovoz zboží a služeb do Španělska klesal v letech 2007-2009 a 2011-2013, a jeho nárůst byl zaznamenán pouze v období 2009-2011.

U vývozu zboží ze Španělska nárůst hodnoty je vidět v letech 2007-2008 a 2009-2013, tedy pokles byl patrný jenom mezi roky 2008 a 2009. Vývoz služeb zaznamenal pokles hodnoty v období 2008 a 2009, zatímco v jiných letech došlo k nárůstu hodnoty vývozu zboží a služeb.

Ke zvýšení mezd a platů ve sledovaném období došlo v letech jenom mezi roky 2007 a 2008, zatímco v ostatním období (2008-2013) hodnota mezd stále klesala. Dá se konstatovat, že po celé období 2007-2013 ekonomické ukazatele Španělska se zhoršovaly, ale výjimkou jsou jenom leta 2007-2008 a v některých případech 2009-2010 popřípadě 2010-2011.

Tabulka 3. Různé ukazatelé, spojené s HDP Španělska, miliony eur, 2014-2020

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
HDP dle tržních cen	1032160	1077590	1113840	1161867	1203259	1244375	1121948
Národní poptávka	1000166	1044827	1069425	1119966	1170566	1207915	1105420
Výdaje konečné poptávky	815389	840125	860543	894434	924163	947966	873276
Výdaje konečné poptávky domácností	601586	618514	648265	666148	688061	700921	615416
Vývoz zboží a služeb	345593	362356	377370	408390	423097	434967	343551
Vývoz zboží	241991	252838	259451	281231	291209	294671	264551
Vývoz služeb	103602	109518	117919	127159	131888	140296	79000
Dovoz zboží a služeb	313601	329593	332955	366489	390404	398507	327023
Dovoz zboží	263249	273513	273732	303269	320516	321426	273645
Dovoz služeb	50352	56080	59223	63220	69888	77081	53378
Mzdy (Compensation of employees)	473531	492892	633938	523665	545718	575889	543856
Platy (Wages and salaries)	367986	385991	393890	408768	425358	444755	412886

Zdroj: The National Statistics Institute

Z tabulky 3 vyplývá, že HDP dle tržních cen se zvyšoval v letech 2014-2019, tedy téměř po celé sledované období. Pokles tohoto indikátor byl patrný jenom na konce daného období – mezi roky 2019 a 2020 - pokles činil necelých 10 %. Podobné tendence byly sledovány i u dalších ukazatelů – národní poptávky, výdajů konečné poptávky, výdajů konečné poptávky domácností, vývozu zboží a služeb ze Španělska, stejně jako dovozu zboží a služeb do této země. Takovým způsobem, ekonomické ukazatele Španělska, spojené s HDP se zlepšovaly v období 2014-2019, ale v letech 2019-2020 se zhoršily.

V roce 2020 pokles hodnoty národní poptávky činil 8,5 %, snížení hodnoty výdajů konečné poptávky domácností – 12,2 %, pokles vývozu zboží a služeb činil 21 %. Oproti tomu v roce 2020 oproti roku 2019 bylo zaznamenáno snížení hodnoty dovozu zboží a služeb o 18 %. U vývozu zboží a služeb ve stejných letech výraznější pokles byl sledován u vývozu služeb než u vývozu zboží. V případě dovozu zboží a služeb lze konstatovat, že dovoz služeb rovněž klesl významněji než dovoz zboží.

U mezd nárůst jejich hodnoty v období 2014-2020 byl patrný v období 2014-2016 a v 2017-2019, zatímco v letech 2016-2017 a 2019-2020 došlo k snížení jejich hodnoty. Oproti mzdám, platy obyvatel Španělska rostly v období 2014-2019 a klesaly v letech 2019-2020. Pokles mezd v letech 2019 až 2020 činil 5,6 %, zatímco snížení platů ve stejném období dosáhlo hodnoty 7,2 %.

4.2.2. Tempo ekonomického růstu

Tabulka 4. Některé ukazatelé ekonomického růstu, miliony eur, 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Hrubý provozní přebytek/Hrubý smíšený důchod	270551	299405	322043	345987	367303	394060	424354
Hrubý národní důchod	643218	69291	741062	795682	851424	914553	985258
Hrubý národní disponibilní důchod	639079	686264	736519	788809	844121	904628	972138
Spotřeba fixního kapitálu	81921	88510	95740	103905	113802	124681	135476
Čistý národní důchod	561297	602781	645322	691777	737622	789872	849782
Čistý národní disponibilní důchod	557158	597754	640779	684904	730319	779947	836662
Daně, vybrané na výrobě a dovozu (s výjimkou dotací)	65520	69531	74011	81420	91786	102739	111959
Důchod z čistého majetku	-9108	-14680	-13864	-11880	-13277	-17605	-22895
Čistý primární důchod	-4633	-9702	-8490	-6584	-8013	-12804	-18565
Čistá hodnota běžných převodů s ostatními zeměmi	-4139	-5027	-4543	-6873	-7303	-9925	-13120

Zdroj: The National Statistics Institute

Z tabulky 4 vyplývá, že v letech 2000-2006 neustále rostl hrubý provozní přebytek/hrubý smíšený důchod – v roce 2006 zmíněný ukazatel vzrostl oproti roku 2000 o

57 %. Hodnota hrubého národního důchodu se rovněž zvyšovala po celé sledované období. V roce 2006 tato hodnota vzrostla o 53 % oproti roku 2000. Hodnota hrubého disponibilního důchodu v roce 2006 se ve srovnání s rokem 2000 zvýšila o 52 % a rostla po celé období 2000-2006.

Ve stejném období stále rostla hodnota i dalších ukazatelů – spotřeba fixního kapitálu, čistého národního důchodu, čistého národního disponibilního důchodu a daní, vybraných na výrobě a dovozu (s výjimkou dotací). V roce 2006 oproti roku 2000 hodnota spotřeby fixního kapitálu vzrostla o 65 %, čistého národního důchodu – o 51 %, čistého národního disponibilního důchodu – o 50 % a daní, vybraných na výrobě a dovozu (s výjimkou dotací) – o 71 %.

Důchod z čistého majetku měl v letech 2000-2006 zápornou hodnotu. Po celé období záporná hodnota tohoto ukazatele se stále prohlubovala (s výjimkou let 2001 až 2002, kdy došlo k mírnějšímu snížení této záporné hodnoty). V roce 2006 oproti roku 2000 záporná hodnota důchodu z čistého majetku se zvýšila o 151 %. Hodnota čistého primárního důchodu také v letech 2000-2006 měla zápornou hodnotu.

Zvýšení záporné hodnoty tohoto ukazatele bylo sledováno v letech 2000-2001 a 2003-2006, zatímco se snižoval v období 2001-2003. Záporná hodnota tohoto ukazatele se v roce 2006 oproti roku 2000 zvýšila o 301 %. Čistá hodnota běžných převodů s ostatními zeměmi se také vyznačovala zápornou hodnotou a zvyšovala se v letech 2000-2001 a 2002-2006, zatímco se snižovala v období 2001-2002. V roce 2006 záporná hodnota čisté hodnoty běžných převodů s ostatními zeměmi byla o 217 % vyšší v porovnání s rokem 2000.

Tabulka 5. Některé ukazatelé ekonomického růstu, miliony eur, 2007-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hrubý provozní přebytek/Hrubý smíšený důchod	460653	477690	470518	456595	464303	458507	454984
Hrubý národní důchod	1049146	1078741	1048849	1057075	1044991	1022852	1013534
Hrubý národní disponibilní důchod	1036240	1063298	1034928	1044491	1031848	1010692	1001068
Spotřeba fixního kapitálu	145529	153861	156714	161557	164610	164719	162574
Čistý národní důchod	903617	924880	892135	895518	880381	858133	850960
Čistý národní disponibilní důchod	890711	909437	878214	882934	834544	845973	838494
Daně, vybrané na výrobě a dovozu (s výjimkou dotací)	111155	92188	73797	93795	90412	95493	102072
Důchod z čistého majetku	-31655	-36004	-26205	-20977	-23926	-13863	-13059
Čistý primární důchod	-26393	-30800	-20474	-15634	-18772	-8247	-6814
Čistá hodnota běžných převodů s ostatními zeměmi	-12906	-15443	-13921	-12584	-13143	-12160	-12466

Zdroj: The National Statistics Institute

V tabulce 5 je znázorněn vývoj některých ukazatelů ekonomického růstu Španělska v letech 2007-2013. Hodnota hrubého provozního přebytku rostla v letech 2007-2008 a 2010-2011. Na druhou stranu, hodnota tohoto ukazatele klesala v letech 2008-2010 a 2011-2013. V roce 2013 hodnota hrubého provozního přebytku oproti roku 2007 klesla zhruba o 1 %. U hrubého národního důchodu hodnota rostla v období 2007-2008 a 2009-2010, zatímco k poklesu došlo v období 2008-2009 a 2010-2013. V roce 2013 ve srovnání s rokem 2007 hodnota hrubého národního důchodu klesla přibližně o 3 %.

Podobná tendence v jednotlivých letech byla pozorována u hodnoty hrubého národního disponibilního důchodu. V roce 2013 hodnota daného indikátoru byla o 3 % nižší než v roce 2007. Další ukazatelé - spotřeba fixního kapitálu – rostla v letech 2007-2012, ale v letech 2012-2013 klesla. V roce 2013 spotřeba fixního kapitálu oproti roku 2007 vzrostla o necelých 12 %.

Čistý národní důchod a čistý národní disponibilní důchod měly obdobnou tendenci – nárůst hodnoty v letech 2007-2008 a 2009-2010 a pokles v období 2008-2009 a v letech 2009-2013. V roce 2013 hodnota daného ukazatele klesla o stejnou hodnotu - 6 %. U daní,

vybraných na výrobě a dovozu (s výjimkou dotací) pokles hodnoty byl sledován v letech 2007-2009 popřípadě 2010-2011, zatímco nárůst – v letech 2009-2010 a 2011-2013.

V roce 2013 hodnota tohoto ukazatele byla o 8 % nižší než v roce 2007. U 3 ukazatelů - důchodu z čistého majetku, čistého primárního důchodu a čisté hodnoty běžných převodů s ostatními zeměmi byla sledována obdobná tendence – zvýšení záporné hodnoty v letech 2007-2008 a 2010-2011 a její snížení v období 2008-2010 a 2011-2013.

Tabulka 6. Některé ukazatele ekonomického růstu, miliony eur, 2014-2020

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hrubý provozní přebytek/Hrubý smíšený důchod	455379	472607	495819	518424	531360	540907	476416
Hrubý národní důchod	1028374	1077348	1116592	1162300	1204988	1247062	1128541
Hrubý národní disponibilní důchod	1017703	1066655	1104795	1152175	1193176	909636	1114671
Spotřeba fixního kapitálu	164486	168700	172648	178069	183344	189853	194609
Čistý národní důchod	863888	908648	943944	984231	1021644	1057209	933932
Čistý národní disponibilní důchod	853217	897955	932147	974106	1009832	1044250	920062
Daně, vybrané na výrobě a dovozu (s výjimkou dotací)	107167	114182	117649	122934	129237	130582	105022
Důchod z čistého majetku	-9756	-4412	-2702	-5060	-3775	-2777	941
Čistý primární důchod	-3784	-242	2752	433	1729	2687	6593
Čistá hodnota běžných převodů s ostatními zeměmi	-10671	-10693	-11797	-10125	-11812	-12959	-13870

Zdroj: The National Statistics Institute

Hodnota hrubého provozního přebytku a hrubého národního důchodu Španělska rostla v letech 2014-2019 a klesla pouze v období 2019-2020. V roce 2020 hodnota těchto ukazatelů vzrostla o 5 % (u hrubého provozního přebytku) a o necelých 10 % (u hrubého národního důchodu). Hodnota hrubého národního disponibilního důchodu se stále zvyšovala v období 2014-2020, s výjimkou let 2018 až 2019, zatímco hodnota spotřeby fixního kapitálu rostla po celé zmíněné období. V roce 2020 oproti roku 2014 hodnota hrubého národního disponibilního důchodu byla cca o 10 %, hodnota spotřeby fixního kapitálu – zhruba o 18 %.

Čistý národní důchod a čistý národní disponibilní důchod a daně, vybrané na výrobě a dovozu (s výjimkou dotací) Španělska rostl v letech 2014-2019 a zaznamenal pokles mezi roky 2019 až 2020. V roce 2020 oproti roku 2014 hodnota prvních dvou zmíněných ukazatelů vzrostla přibližně o stejnou hodnotu - 8 %, zatímco daní, vybraných na výrobě a dovozu (s výjimkou dotací) – o 2 %.

U dalších 3 ukazatelů - důchodu z čistého majetku, čistého primárního důchodu a čisté hodnoty běžných převodů s ostatními zeměmi záporná hodnota se zvyšovala v letech 2016-2017 (důchodu z čistého majetku), v letech 2017-2020 (u čisté hodnoty běžných převodů s ostatními zeměmi), zatímco u čistého primárního důchodu záporná hodnota nabyla kladné hodnoty v letech 2015 až 2016. Ukazatel „důchod z čistého majetku“ nabyl kladné hodnoty mezi roky 2019 až 2020.

4.2.3. Míra nezaměstnanosti

Tabulka 7. Míra ekonomické aktivity a nezaměstnanosti dle pohlaví, %

	2002	2003	2004	2005	2006
Míra nezaměstnanosti					
Obě pohlaví	11,5	11,5	11	9,2	8,5
Muži	8,3	8,5	8,3	7,1	6,4
Ženy	16,1	15,8	14,8	12	11,3
Míra ekonomické aktivity					
Obě pohlaví	54,6	55,8	56,7	57,8	56,6
Muži	67,1	67,9	68,2	69	69,2
Ženy	42,7	44,4	45,7	47	48,5

Zdroj: The National Statistics Institute

Tabulka 7 ukazuje, že míra ekonomické aktivity ve Španělsku v letech 2002-2006 byla ze dvou pohlaví a z údajů o obou pohlavích nejvyšší u mužů v roce 2005, zatímco nejnižší – u žen v roce 2002. Minimální hodnota míry ekonomické aktivity u mužů byla v roce 2002, zatímco maximální u žen – v roce 2006. Z údajů o obou pohlavích vyplývá, že nejvyšší míra ekonomické aktivity byla sledována v roce 2005, zatímco nejnižší – v roce 2002. V letech 2002-2006 ve Španělsku rostla míra ekonomické aktivity jak u žen, tak i u mužů, zatímco u obou pohlaví klesla jenom v letech 2005 až 2006.

Míra nezaměstnanosti ve Španělsku v letech 2002-2006 stále klesala jak u obou pohlaví, tak i mužů a žen. Nezaměstnanost žen v těchto letech činila cca 1,5 až dvojnásobek

hodnoty nezaměstnanosti mužů. Oba pohlaví dohromady, muže a ženy zvlášť měla nejvyšší hodnotu nezaměstnanosti v roce 2002, zatímco nejnižší – v roce 2006.

Tabulka 8. Míra ekonomické aktivity a nezaměstnanosti dle pohlaví, %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Míra nezaměstnanosti							
Obě pohlaví	8,2	11,2	17,9	19,9	27,4	24,8	26,1
Muži	6,4	10,1	17,7	19,6	21	24,6	25,6
Ženy	10,7	12,8	18,1	20,2	21,8	25	26,7
Míra ekonomické aktivity							
Obě pohlaví	59,3	60,1	60,2	60,3	60,3	60,4	60
Muži	69,4	69,5	68,6	68,1	67,6	67,1	66,4
Ženy	49,5	51	52	52,7	53,4	54	54

Zdroj: The National Statistics Institute

Tabulka 8 informuje čtenáře, že v letech 2007-2013 míra nezaměstnanosti ve Španělsku rostla u obou pohlaví dohromady, stejně jako u mužů a žen zvlášť. U obou pohlaví v roce 2013 míra nezaměstnanosti oproti roku 2007 vzrostla o 17,9 procentního bodu (p.b.), u mužů – o 19,2 % p.b., zatímco u žen – 16 p.b. Dá se konstatovat, že ačkoliv u mužů míra nezaměstnanosti byla nižší než u žen (o 4,3 p.b.), hodnota této míry u mužů vzrostla více než u žen.

Míra ekonomické aktivity obou pohlaví se zvyšovala v letech 2007 až 2012 a klesla mezi lety 2012 a 2013. U mužů daná míra rostla v letech 2007-2008 a klesala v období 2008-2013, zatímco u žen rostla v letech 2007-2012 a v letech 2012-2013 zůstala stejná. I když ženy měly nižší míru ekonomické aktivity v roce 2007 oproti mužům, tato hodnota u žen rostla po delší období a neklesala v letech 2007-2013.

Tabulka 9. Míra ekonomické aktivity a nezaměstnanosti dle pohlaví, %

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Míra nezaměstnanosti							
Obě pohlaví	24,4	22,1	19,6	17,2	15,2	14,1	15,5
Muži	23,6	20,7	18,1	15,7	13,7	12,5	13,9
Ženy	25,4	23,6	21,4	19	17	16	17,4
Míra ekonomické aktivity							
Obě pohlaví	59,6	59,5	59,2	58,8	58,7	58,6	57,4
Muži	65,8	65,7	65,1	64,7	64,5	64,3	63
Ženy	53,7	53,7	53,6	53,2	53,1	53,3	52,2

Zdroj: The National Statistics Institute

Z tabulky 9 vyplývá, že míra nezaměstnanosti obou pohlaví ve Španělsku v letech 2014-2020 stále klesala. V roce 2020 tato míra u obou pohlaví byla o 8,9 p.b. nižší než v roce 2014. U mužů míra nezaměstnanosti se snižovala v letech 2014-2019 ale mezi roky 2019 až 2020 znovu vzrostla. Obdobný trend byl sledován i u žen. U mužů pokles míry nezaměstnanosti v roce 2020 oproti roku 2014 činil 9,7 p.b., ale u žen – 8 %.

Míra ekonomické aktivity u obou pohlaví stále klesala po celé období sledování. Z původní hodnoty v roce 2014 daná míra ke konci roku 2020 klesla o 2,2 p.b. U mužů míra ekonomické aktivity se také snižovala po celé období. V roce 2020 oproti roku 2014 daná míra u mužů byla o 2,8 p.b. nižší. U žen míra ekonomické aktivity byla v letech 2014 a 2015 stejná, zatímco v letech 2015-2019 klesla mírněji (méně než 0,5 p.b. ročně). Ovšem mezi lety 2019 a 2020 míra ekonomické aktivity žen ve Španělsku klesla o 1,1 p.b.

4.2.4. Míra inflace

Tabulka 10. Míra inflace (Index spotřebitelských cen) v různých kategoriích výrobků a služeb, %

	2003	2004	2005	2006	2007
Celková míra inflace	3	3	3,4	3,5	2,8
Potraviny a nealkoholické nápoje	4,1	3,9	3,2	4,1	3,7
Oblečení a obuv	3,4	4,3	5,1	1,8	7
Bydlení, voda, energie, plyn a další paliva	3,8	1,8	1,4	1,3	1,1
Nábytek, vybavení domácností a běžná údržba domácností	2,9	3,5	5,3	6,5	3,7
Zdraví	2	1,6	2,1	2,6	2,6
Doprava	2,1	0,4	0,9	1,3	-1,5
Komunikace	2,1	4,4	6,3	4,5	2,1
Kultura a rekreace	-2,6	-1	-1,6	-1,3	0,2
Vzdělání	0,6	0,1	-0,2	0,1	-0,7
Restaurace a hotely	4,9	4	4,2	4	4,5
Smíšení zboží	4,3	4	4,2	4,5	4,8

Zdroj: The National Statistics Institute

Tabulka 10 ukazuje, že celková míra inflace ve Španělsku v letech 2003-2007 neustále rostla, ale klesla jenom mezi lety 2006 až 2007. U potravin a nealkoholických nápojů a oblečení a obuvi daná míra inflace klesala v letech 2003-2005 a 2006-2007, zatímco

vzrostla jenom mezi roky 2005 a 2006. V kategorii „Bydlení, voda, energie, plyn a další paliva“ míra inflace stále klesala.

U kategorií výrobků „Nábytek, vybavení domácností a běžná údržba domácností“ míra inflace se snižovala jenom mezi roky 2006 až 2007, zatímco v letech 2003-2006 rostla. V kategorii služeb „Zdraví“ míra inflace klesla v letech 2008-2010 a 2011-2012, zatímco zaznamenala růst v letech 2010 až 2011 a mezi roky 2012-2013 hodnota dané míry zůstala stejná. U kategorie služeb „Doprava“ míra inflace se zvyšovala v období 2004-2006 a snižovala se v letech 2003-2004 a 2006-2007.

U služby „Komunikace“ míra inflace rostla v letech 2003-2005 a klesala v období 2005-2007, zatímco u „Kultury a rekreace“ došlo k nárůstu míry inflace v letech 2003-2004 a 2005-2007, zatímco její pokles byl sledován v období 2004 až 2005. Pokles míry inflace u vzdělání byl patrný v letech 2003-2005 a 2006 až 2007, ale nárůst v období 2005-2006. U služby „Restaurace a hotely“ pokles míry inflace byl sledován v letech 2003-2004 resp. 2005-2006, zatímco nárůst – v období 2004-2005 a 2006-2007. U služby „Smíšené zboží“ pokles míry inflace byl patrný v období 2003-2004, zatímco v letech 2004-2007 došlo k jejímu nárůstu.

Tabulka 11. Míra inflace (Index spotřebitelských cen) v různých kategoriích výrobků a služeb, %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celková míra inflace	4,1	-0,3	1,8	3,2	2,4	1,4
Potraviny a nealkoholické nápoje	5,9	-1,1	-0,8	2,1	2,3	2,8
Oblečení a obuv	3,9	8,9	10,9	10,2	5,9	6,1
Bydlení, voda, energie, plyn a další paliva	0,7	-1,7	-0,3	0,3	0,3	0
Nábytek, vybavení domácností a běžná údržba domácností	6,6	1,3	3,5	7,2	5,1	0,9
Zdraví	2,6	1,5	0,6	1,1	0,9	0,9
Doprava	0,2	-0,7	-1	-1,3	3,5	6,9
Komunikace	5,8	-5,8	6,9	8	4,8	0,4
Kultura a rekreace	0	-0,7	-0,8	-0,8	-3,4	-4,2
Vzdělání	-0,1	-0,4	-1,2	-0,1	0,7	0,7
Restaurace a hotely	4	3,5	2,5	2,4	4,8	8,1
Smíšené zboží	4,7	1,9	1,2	1,6	0,9	0,5

Zdroj: The National Statistics Institute

Tabulka 11 ukazuje, že celková míra inflace ve Španělsku v letech 2008 až 2013 rostla v letech 2010 až 2011, ale klesala v období 2008-2010 resp. 2011 až 2013. U kategorie

výrobků „Potraviny a nealkoholické nápoje“ pokles míry inflace byl patrný v letech 2008 až 2010, zatímco její nárůst byl sledován v období 2010 až 2013. U oblečení a obuvi míra inflace se zvyšovala v letech 2008 až 2010 a 2012 až 2013, zatímco klesala v letech 2010 až 2012.

U kategorie služeb „Bydlení, voda, energie, plyn a další paliva“ a „Nábytek, vybavení domácností a běžná údržba domácností“ míra inflace rostla v období 2009-2011, zatímco klesala v letech 2008 až 2009 a 2011-2013. U kategorie služeb „Zdraví“ míra inflace ve Španělsku rostla v období 2010-2011 a klesala v letech 2008 až 2010 resp. 2011 až 2012, zatímco mezi lety 2012 mezi 2013 zůstala na stejné úrovni. Nárůst míry inflace u služby „Doprava“ byl zaznamenán v letech 2011-2013, zatímco k poklesu její hodnoty došlo v období 2008-2011.

U „Komunikací“ nárůst míry inflace byl patrný v letech 2009-2011, ale její pokles v období 2008-2009 resp. 2011-2013. Služba „Kultura a rekreace“ po celé období 2008-2013 sledovalo pokles míry inflace. Nárůst míry inflace u služby „vzdělání“ byl pozorován v letech 2010-2012, zatímco v období 2008-2010 došlo k jejímu poklesu a v letech 2012-2013 tato míra zůstala na stejné úrovni. U služby „Restaurace a hotely“ byl nárůst míry inflace sledován v období 2011-2013, pokles – v období 2008-2011. U smíšeného zboží nárůst míry inflace je vidět mezi lety 2010 až 2011, ale v letech 2008-2010 resp. 2011-2013 došlo k poklesu její hodnoty.

Tabulka 12. Míra inflace (Index spotřebitelských cen) v různých kategoriích výrobků a služeb, %

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Celková míra inflace	-0,2	-0,5	-0,2	2	1,7	0,7	-0,3
Potraviny a nealkoholické nápoje	-0,3	1,2	1,4	1,2	1,6	1	2,4
Oblečení a obuv	1,4	1,4	0,5	1,7	1,9	0,7	0,5
Bydlení, voda, energie, plyn a další paliva	0,1	0,3	0,6	0,5	0,9	0,9	1
Nábytek, vybavení domácností a běžná údržba domácností	1,3	-2,1	-4,2	3,9	2,4	-1,5	-3,5
Zdraví	-0,5	-0,2	0,2	-0,4	0,1	0,7	0,4
Doprava	0,1	0,1	-0,2	0,7	0,3	0,8	0,4
Komunikace	-0,9	-4,5	-2,1	4,2	3,6	1,1	-3,8
Kultura a rekreace	-6,1	-1,8	2,6	1,3	2,2	0,8	-1,2
Vzdělání	-1,4	-0,4	-1	1,1	-0,2	-0,5	-0,6
Restaurace a hotely	1,8	1,1	0,6	0,9	0,8	1	0,6
Smíšené zboží	0,5	0,8	1,1	1,9	1,9	2	1,1

Zdroj: The National Statistics Institute

Tabulka 12 zjevně podává informace, že celková míra inflace ve Španělsku rostla v letech 2015-2017, zatímco v období 2014-2017 resp. 2017-2020 došlo k jejímu poklesu. U „potravin a nealkoholických nápojů“ nárůst hodnoty míry inflace byl patrný v letech 2014-2016, dále 2017-2018 resp. 2019-2020, zatímco v jiných letech došlo k poklesu této míry inflace. U kategorie „oblečení a obuv“ nárůst inflace byl sledován v období 2017-2018, jinak došlo k jejímu poklesu a mezi lety 2014-2015 zůstala stejná.

Míra inflace u kategorie „Bydlení, voda, energie, plyn a další paliva“ zaznamenala zvýšení v letech 2014-2016 resp. 2017-2018 a 2019-2020. Jenom mezi roky 2016 až 2017 její hodnota klesla, ale mezi lety 2018 až 2019 zůstala na stejné úrovni. U kategorie „Nábytek, vybavení domácností a běžná údržba domácností“ byl sledován nárůst míry inflace mezi roky 2016 až 2017, ale v jiných letech došlo k jejímu poklesu.

Nárůst inflace u kategorie „Zdraví“ je patrný v letech 2015-2016 resp. 2017-2019, ale v dalších letech byl sledován pokles míry inflace. Zvýšení zmíněné míry inflace u „Dopravy“ bylo pozorováno v období 2016-2017 resp. 2018-2019. Nárůst míry inflace byl u kategorie „Komunikace“ sledován v období 2015-2017, ale v dalších letech došlo k jejímu poklesu.

U služby „Kultura a rekreace“ došlo k nárůstu hodnoty míry inflace mezi lety 2014-2016 a 2017-2018, zatímco u služby „Vzdělání“ zvýšení dané míry bylo pozorováno v letech 2014-2015 resp. 2016-2017. U služby „Restaurace a hotely“ zvýšení míry inflace bylo patrné v období 2016-2017 a také v letech 2018 až 2019. Zvýšení míry inflace u smíšeného zboží bylo sledováno v období 2014-2017 resp. 2018-2019. V období 2017-2018 hodnota dané míry inflace zůstala stejná, zatímco v letech 2019-2020 klesla.

5. Výsledky a diskuze

Z obecných statistických údajů a podrobnějších dat statistické agentury Španělska vyplývá, že se Španělsko po delší dobu potýkalo s takovými zásadními problémy jako vysoký veřejný dluh a schodek rozpočtu, vyšší míra inflace a nezaměstnanosti. Nehledě na trvalé ekonomické problémy, Španělsko v posledním desetiletí sledovaného období (2010-2020) do určité míry dokázalo zlepšit své ekonomické ukazatele. Toto zlepšení se stalo možné především díky vládní politice, kdy vláda Španělska hledala kompromis mezi podporou obyvatelstva sociálními dávkami, snížením daní a finanční podporou bankovního sektoru.

Je ale třeba dodat, že španělská vláda byla schopna podpořit vlastní ekonomiku díky úvěrům, které byly poskytnuty vnějšími hospodářskými subjekty, tedy subjekty, které působí mimo španělskou ekonomiku. Vnější podpora španělského hospodářství umožnila zemi ke konci sledovaného období (2000-2020) snížit schodek veřejného rozpočtu a celkový veřejný dluh a zajistit hospodářský růst, a to nehledě na celkem nepříznivé celosvětové podmínky způsobené šířením nákazy COVID-19 a následný lockdownem.

Z obecných statistických údajů vyplývá, že Španělsko dokázalo dosáhnout určité ekonomické stability. Cílem španělské vlády je dosažení takového kompromisu, kdy snížení daní pro některé hospodářské subjekty (například pro domácnosti s průměrnými příjmy a obchodní korporace) a vyplácení sociálních dávek pro jiné ekonomické subjekty (například nízkopříjmové domácnosti) dohromady zapůsobí na hospodářství pozitivně zvýšenou poptávkou zboží a služeb (ze strany domácností) a zvýšenou jejich nabídkou (ze strany podniků).

Je zcela jasné, že španělská vláda musí dokázat poskytnout „správnou“ pomoc „správnému“ adresátovi, což jednak umožní podporu vybraných hospodářských subjektů a stimulaci celkového růstu hospodářství. V opačném případě neefektivní politika vlády může způsobit komplikace například tím, že snížením daní sníží příjmy rozpočtu a omezí tak jeho schopnost finančně podporovat nezaměstnané sociálními dávkami.

Dalším příkladem neefektivní politiky vlády může být absence stimulaci zaměstnavatelů ve věci zaměstnávání nových pracovníků a udržení těch stávajících nebo nadměrná podpora nezaměstnaných sociálními dávkami, kdy nebudou mít zájem o nalezení vhodné pracovní pozice. Je logické, že by španělská vláda měla stanovit konkrétní

cíle své politiky a určit, co je pro ni výchozím bodem a co cílem konečným a brát v potaz nestabilní ekonomickou situaci ve světě.

Podrobnější statistická data Španělska ve 4 vybraných statistických ukazatelích hospodářství (HDP, tempa ekonomického růstu, míry nezaměstnanosti a míry inflace) ukazují, jaký byl vývoj španělské ekonomiky ve dvou sledovaných desetiletích (2000-2020). Z ukazatelů HDP je vidět, že během let 2000-2006 HDP Španělska dle tržních cen stále rostl, což svědčí o ekonomickém vzestupu země.

Další období (2007-2013) ukazuje, že Španělsko zažívalo nárůst hospodářství na začátku tohoto období (v letech 2007-2008), kdy ještě neodeznělo ekonomický růst před vypuknutím světové hospodářské krize a v letech 2009-2010, tedy po ukončení aktivní fáze světové ekonomické krize a kdy začala působit vládní protikrizová opatření. V zmíněném období pokles HDP byl sledován v období 2008-2009 a 2010-2013, tedy po převážnou část daného období, z čehož lze vyvodit závěr, že Španělsko čelilo nepříznivému období vývoje vlastního hospodářství.

V letech 2014-2020 ekonomický růst španělského hospodářství byl sledován téměř po celé období (v letech 2014-2019), ale jenom mezi roky 2019 a 2020 byl patrný hospodářský pokles. Dá se tvrdit, že vládě této země se podařilo zajistit ekonomický růst, který v letech 2019-2020 byl přerušen pandemií COVID-19 a spojenými s ní lockdowny.

Celkově vzato, od roku 2000 HDP Španělska se stále zvyšoval, ale tento nárůst byl přerušen vnější krizí – světovou hospodářskou krizí z roku 2008. Poté španělská vláda relativně delší dobu řešila ekonomické problémy (zejména vyšší veřejný dluh a nezaměstnanost) a dokázala je vyřešit poměrně úspěšně. Nicméně i znovunastavený ekonomický růst země byl přerušen dalším externím šokem - pandemií COVID-19.

Z tohoto hlediska lze mluvit o určité zvýšené citlivosti španělského hospodářství ke vnějším šokům – i když ekonomická krize z roku 2008 a pandemie COVID-19 zasáhla téměř všechny země světa, španělské hospodářství se z krize z roku 2008 zotavovalo poměrně dlouze a muselo žádat jiné země o poskytování úvěrů k překonání nepříznivých výsledků ekonomické krize.

U tempa ekonomického růstu vedle HDP dalším důležitým ukazatelem je hrubý národní důchod (HND). V letech 2000-2006 HND rostl po celé sledované období, což poukazuje na jeho korelaci s HDP. U HND hodnota rostla v letech 2007-2008 a 2009-2010 a klesala v období 2008-2009 a 2010-2013. I zde vývoj HDP Španělska byl stejný jako vývoj HND,

což je důkazem jejich těsné vzájemné propojenosti. Stejně jako HDP, HND daného státu rostl v letech 2014-2019 a klesla jenom mezi roky 2019 až 2020.

Z ukazatelů míry nezaměstnanosti je patrné, že v letech 2002-2006 Španělsko mělo značně vyšší nezaměstnanost žen než mužů, celkové poměrně vyšší nezaměstnanost (minimálně 6-8 %) a míra nezaměstnanost klesala jak u mužů, tak i žen. Tento stav koreluje s ekonomickým růstem, kdy se celková míra nezaměstnanosti snižuje. V letech 2007-2013 ve Španělsku byl sledován nárůst míry nezaměstnanosti, zatímco v období 2014-2020 hodnota této míry stále klesala. Je vidět, období růstu HDP dané země jsou téměř úplně totožné s

Co se týče míry inflace, celková míra inflace ve Španělsku v letech 2003-2006 neustále rostla, ale klesla pouze v letech 2006-2007.

6. Závěr

Předkládaná bakalářská práce se věnuje zkoumání makroekonomických indikátorů Španělska – a konkrétně HDP, tempo ekonomického růstu, míra nezaměstnanosti a míra inflace za období 2000-2020. Hlavním cílem dané bakalářské práce je zhodnotit ekonomický vývoj Španělska na základě rozboru jeho makroekonomických indikátorů. Díky statistickým datům španělské statistické agentury se podařilo provést výše zmíněné hodnocení a určit některá specifika hospodářského vývoje Španělska v daných dvou desetiletích. Tato specifika je uvedena v kapitole „Výsledky a diskuze“ a vyplývají z provedeného hodnocení statistických dat Španělska.

Dílčími cíli této bakalářské práce je určení nejdůležitějších charakteristik teoretických koncepcí zvolených makroekonomických indikátorů - HDP, tempa ekonomického růstu, míry, míry nezaměstnanosti a míry inflace a odhalení dlouhodobých tendencí vývoje hospodářství Španělska. Vzhledem k tomu, že byly posouzeny teoretické koncepce, spojené se zkoumanými makroekonomickými indikátory, byly určeny definice daných indikátorů, způsoby jejich měření, problémy, související s jejich měření a typy jednotlivých statistických ukazatelů.

7. Seznam použité literatury

BARBAŠOVA, S. a K. UVAROVA. Sravnitělnyj analiz osnovnych makroekonomičeskich pokazatělej stran BRIKS i "Bolšoj semerki" v uslovijach rynočnoj něstabilnosti. Moděli, sistěmy, seti v ekonomike, těchnike, prirodě i obščestve. 2016, 17(1), 38–47.

BAYER, Ondřej. Mezinárodní komparace makroekonomických faktorů působících na daňové příjmy. *Český finanční a účetní časopis*. 2013, (2), 7-24.

ČERNOHORSKÁ, Liběna a Jan ČERNOHORSKÝ. Současné přístupy k predikci míry inflace pomocí Phillipsovy křivky. *Scientific papers of the University of Pardubice. Series D, Faculty of Economics and Administration*. 11 (2007). 2007, (11), 1-13.

ČERVENKA, Jan. Veřejné mínění a nezaměstnanost v České republice. *Naše společnost*. Sociologický ústav AV ČR, 2003, 1(1-2), 4-7.

GERDESMEIER, Dieter. *Proč je pro vás důležitá stabilita cen*. 1. Frankfurt am Main: Evropská centrální banka, 2009. ISBN 978-92-899-0407-0.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013, 342 s. Expert (Grada). ISBN 978-802-4743-868.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0251-8.

HAIT, Pavel a Petr JANSKÝ. *Kdo je nejvíce zasažen růstem cen? Rozdíly v inflaci pro různé domácnosti*. 1. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR, 2013.

HLADÍKOVÁ, Heda a Eva TROJOVSKÁ. *Úvod do ekonomie*. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-434-2.

INFLACE: Říjen 2019. 1. Praha: PARLAMENTNÍ INSTITUT, 2019.

KADEŘÁBKOVÁ, Anna a Václav ŽDÁREK. *Makroekonomická analýza*. 1. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN 80-867-3005-0.

KRIVONOS, V., A. TIRABJAN a S. MIRONOVA. Vlijanije osnovnych makroekonomičeskich pokazatělej na ekonomičeskij rost Rossii. In: «Moděrnizacija rossijskogo obščestva i obrazovanija: novye ekonomičeskije orijentiry, strategii upravlenija, voprosy pravoprimereněnija i podgotovki kadrov». Taganrog: Izd-vo ČOU VO TIUie, 2021, s. 32-35.

KOSENKO, Z. Glava 12. Vveděnije v makroekonomiku. Osnovnye makroekonomičeskije celi i rezultaty. In: LEMEŠČENKO, P. a S. LUKINA. Ekonomika. Universitětskij kurs. Minsk: Knižnyj dom, 2007, s. 277–301.

MICHŇEVA, S. a T. ROVENSKAJA. Ekonomičeskaja teorija :: učebno-metodičeskoje posobije dlja studěntov zaočnoj formy obučenija ekonomičeskich specialnostěj. 1. Penza: Informacionno-izdatělskij centr PGU, 2008.

NEČADOVÁ, Marta. JE HDP VHODNÝM UKAZATELEM EKONOMICKÉ VÝKONNOSTI A SOCIÁLNÍHO POKROKU V PODMÍNKÁCH GLOBALIZACE? *Acta Oeconomica Pragensia*. 2012, **20**(5), 3-23.

NEUGEBAUER, Richard. *Makroekonomie*. 1. Opava: MÚ SLU v Opavě, 2019.

PFEIFER, Lukáš. Alternativní makroekonomické ukazatele pro ČR. *Business & IT*. 2014, (1), 2-19.

ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK et al. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. 1. Praha: Grada Publishing, 2016. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5858-9.

ROTHBARD, Murray Newton. Peníze v rukou státu. 1. Praha: Petr Havlik, 2017. ISBN 978-808-6389-127.

SLANÝ, Antonín. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. 1. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9738-3.

Spain Country Review. 1. Houston: CountryWatch, 2021. ISBN 1-60523-618-7.

SPĚVÁČEK, Vojtěch. Česká ekonomika ve světle alternativních ukazatelů ekonomické výkonnosti a blahobytu. *Ekonomický časopis*. 2007, **55**(7), 676 – 696.

TICHÁ, Milena. Vybrané problémy hodnocení makroekonomických ukazatelů. *PAIDEIA: PHILOSOPHICAL E-JOURNAL OF CHARLES UNIVERSITY*. 2018, **XV**(1–2), 1-6.

TOŠOVSKÁ, Eva. *Makroekonomické souvislosti ochrany životního prostředí*. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-308-0.

TVRDOŇ, MICHAL. ROZKLAD REGIONÁLNÍ MÍRY NEZAMĚSTNANOSTI NA PŘÍKLADU ČESKÉ REPUBLIKY. In: KLÍMOVÁ, V. a V. ŽÍTEK, ed. *XVII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 332-338. ISBN 978-80-210-6840-7.

VEČKANOV, G. a G. VEČKANOVÁ. Makroekonomika: Učebnik dlja vuzov. 3. SpB: Izdatělskij dom ""Pitě, 2021. ISBN 9785446199662.

WINKLEROVÁ, LUCIE. Vztah mezi podporou výzkumu a vývoje a ekonomickým růstem. In: KLÍMOVÁ, V. a V. ŽÍTEK, ed. *XIX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 296-301. ISBN 978-80-210-8273-1.

ŽÁK, Milan. *Hospodářská politika*. 1. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2020. ISBN 978-80-88330-04-2.

